

Ludo Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 27
1/2013
12. január 2013

Cena 0,50 €

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

POKOJNÝ ROZCHOD
S ČECHMI
Strana 4.

NEPRÍJEMNÁ KAUA
RÓBERTA BEZÁKA
Strana 5.

REBEL ŠTRELINGER
O NÁRODNOM POKLADE
Strana 6.

V SLUŽBE CIRKVI
A SLOVENSKEJ VLASTI
Strana 10.

ZO ŽIVOTA
MATICE SLOVENSKEJ
Strana 11. - 12.

SLOVO O SLOVENSKU

Od jari 1994 sa v Smene na nedeľu schylovalo ku kolektívnej výpovedi redaktorov. Bol to protest proti šikanovaniu za „zlú orientáciu nášho týždenníka“. Týmto slovom totiž na „plaňorkách“ odvodňoval tendenčné hodnotenia, ústrky a pokuty „reportérom“ vtedajší šéfredaktor denníka, ktorému sme podľa rodiska medzi sebou vraveli Važňan Zašňan alebo podľa štiece Strapko. Ako niekdajší moskovský korešpondent Smeny a Mladej fronty s neúmernými požiadavkami a nárokmi na kolegov mal ešte aj iné prezývky... Tá naša „zlá nacionalistická orientácia“ nebola z jeho hlavy. Mal ju od internacionalistov zo SDL na vtedajšom ministerstve školstva, ktorí chceli Smenu do područia a pokuty len doplnili jeho bezchrbtosťou a mocenské prostriedky tých, ktorým poklonkoval. Až na jednu ustráchanú sekretárku sme vzburu proti zupáckym spôsobom a ideologickým direktívam vtedy dosadeného smenárskeho vydavateľského zázemia dotiahli do konca a celý redakčný kolektív SNN pod mojim vedením prešiel v lete pracovať do formujúcej sa Slovenskej Republiky. Na jej prvej strane – titulkom azda trochu väčším ako by sa patrilo – to 16. 6. 1994 celkom úprimne a prajne oznamovali Ján Smolec a Ján Čomaj: „Starí Smenári vítajú mladú smenársku krv...“ Čomaj bol totiž prvý a ja posledný vedúci redaktor SNN. Pochoval som ju, čo si dodnes žartom pripomínam, aj keď nám je za ňou smutno...

Myslím, že sme nesklamali a presvedčili profesionálnymi novinárskymi kvalitami. Nebohá manželka Petra Štrelingera Nela Stenčlákova, Erika Vincoureková, Zdeno Luknár, mladý grafik Roman Majerčík a ja sme zakrátko v Slovenskej Republike sformovali voľnočasovú týždenníkovú prílohu Víkend a v nasledujúcich piatich rokoch sme vytiahli jej náklad na bežná 95 tisíc výtlačkov, čo bol na tie časy pozoruhodný počin. Spomínam to preto, lebo v podstate z iného zorného uhla ozrejmuje citát z úvodu tejto reflexie o našej zlej orientácii (za čo sa schovalo mnoho ďalších špinavostí) a aj to, prečo sme sa za svoje presvedčenie rozhodli bojovať aj za cenu straty zamestnania. Chceli sme samostatné Slovensko. A dnes sme radi, že sme boli pri tom. Aj keď sme netušili, koľko skrivodlivosti, výpovedí a hanlivých označení ešte zažijeme...

Emil SEMANCO

R - 2013001

Koľkých nasledovníkov dnes majú tí, ktorí kedysi dávno projektovali našu prítomnosť?

Novoročné vízie s neodbytnými otázkami

Marián TKÁČ, predseda Matice slovenskej

Ak je krok na Nový rok vždy predelom, akým veľkým je tohoročný! Rok 2013 prináša veľa príležitostí na oslavy, nestačia prsty na rukách. Oslavy však nemajú iný zmysel ako posúvať, viesť ich účastníkov k napodobňovaniu predkov. Koľkí z nášho národa by dnes dokázali konať ako tí, ktorí projektovali našu prítomnosť na zelenej lúke a pod košatými lipami pred martinským evanjelickým chrámom? Dobrovoľne a odvážne. Koľkých nasledovníkov majú Moyses a Kuzmány medzi hierarchiou oboch našich najväčších cirkví? Štefan Moyses ako zakladajúci člen Matice priložil do jej pokladnice 2 100 zlatých, dva razy toľko ako panovník František Jozef. A neváhal postaviť sa pod dvojkriž. Dnes toľkí váhajú...

To, či bude cyrilo-metodsko-gorazdovské súsošie v centre Bratislavy, je dôležité a podstatné. Lebo sochy nielen skrášľujú námestia a ulice, ale sú aj mienkotvornými svedkami: udržujú charakter národa. Cez ne ide o idey, ideológiu, o budúcnosť národa. Aj pamätníky menia hlavné mestá na metropoly – napríklad Viedeň, Prahu, Budapešť! Nie, my ešte nemáme metropolu. Bratislava nie je slovenskou metropolou: nechcela Svätopluka, chcela vymeniť bronzového Štúra na Dunajskom nábreží, nechce troch svätých. Isteže nie preto, či má (a mal?) alebo nemá Gorazd fúzy a bradu.

■ Z ODKAZU PROROKOV

Pred 150 rokmi, po tisícročí bez vlastného kráľa vznikla Matica slovenská ako odkaz veľkých našich národných prorokov – Bernoláka, Štúra, Moyses. Keď sa končila platnosť Metodovo proroctva, že Svätoplukovi potomkovia budú tisíc rokov žiť doma pod cudzími vládcami, Slováci si nezvolili kráľa, ale ustanovili si vlastnú kráľovnú – „maticou“ je v srbcine úf, zdroj, včelia kráľovná. Aké symbolické! Ak štát ako entitu vytvorenú ľuďmi spravuje politická moc, národ ako dielo Božie vedie duchovná a kultúrna moc, tvorcovia a strážcovia národnej duchovnosti, básnici, spisovatelia, národní proroci, Matica! (Slovenský mysliteľ Š. Polakovič akoby na okraj dodáva: dovtedy len, kým nevystreú ruku za hmotou.)

Poslanie Matice je teda jasné: ako kráľovná, ochrankyňa národa – akoby pod tajomným plaštom Patrónky Slovákov Sedembolestnej – musí mať

Matica slovenská je podľa M. Tkáča kráľovnou národa.

odvahu byť tvorcom a strážcom národnej duchovnosti, udržiavateľom tradícií, svedomím národa a prorokom slovenskej budúcnosti. Proroci ako služobníci ducha žili v dobrovoľnej chudobe (aj náš Štúr prešiel trnistú cestu životom v chudobe, za ktorú by sme sa ešte dnes mali červenať), nebáli sa postaviť pred kráľa a kňazov a hovoriť im aj nepríjemné pravdy. Celý židovský národ vedel, že z času načas príde prorok, aby upravidil národný vývin. Preto ich prenasledovali a niektorých aj zabil; niet časov a režimov, keď netrpela aj Matica slovenská.

■ K VÝZVAM DNEŠKA

Ak náš národ, a teda aj Matica, chce prežiť ďalších 150 rokov vo svojom

štáte, sme povinní prorocky odpovedať na výzvy dneška, živiť onen maticíny „think-tank“. Naša budúcnosť je v pestovaní vlastenectva v podobe hodnej začiatku tretieho tisícročia. V pohľade na vlasti, uholný kameň vlastenectva, ktorý smie byť všetko objímajúci a všetko zahrňujúci. V prekračovaní tradičného chápania vlasti – história, jazyk, kultúra a vzdelávanie akoby samé pre seba. Dnes, napokon tak ako sa píše už v prvých maticínych stanovách, ide o kultúru a vzdelanie ako predpoklad dobrobytu národa.

Predpokladov dobrobytu je však viac, súčasťou vlasti sú aj rozmanité tradície v oblasti hmotného i nehmotného kultúrneho dedičstva, ktoré nás vyčle-

ňujú, ale zároveň aj včleňujú do Európy. Vlastou sú tradície viažuce sa na starostlivosť o prostredie, v ktorom národ žije, o vzduch, vodu, zem, o neobrábanú pôdu na našom vidieku, aj o zanedbané kultúrne pamiatky na zemi či ešte neodhalené v zemi. Našou vlastou sú aj podmienky na život všetkých občanov Slovenska, vrátane neprispôsobivých. Súčasťou našej vlasti sú aj Slováci, ktorí si musia v desaťtisoch hľadať obživu v krajinách sveta a Európy. Nemali by v Európskej únii dostávať aj duchovnú obživu? Iba tak sa môže uchovať „kultúrna rôznorodosť Európy“, ak sa stane dôležitou súčasťou európskej politiky podpora kultúry a vzdelávania vo vlastnom jazyku, a to z rúk štátu, pre ktorý príslušníci iných európskych národov pracujú a ktorému platia dane. Naša príležitosť zakotviť tento princíp do európskej legislatívy príde v roku 2016, keď Slovensko bude predsedajúcim štátom EÚ. Nechceme, aby sa v európskom mori stratili menšie národy a ich príslušníci. A Slováci uprostred nich.

Byť tvorcom a strážcom národnej duchovnosti je pre Maticu ako celok i pre každého maticiaru česť a zodpovednosť. Pripojme sa teda k modlitbe Metodových žiakov: „Na kráľovstvo naše, Pane, milosťou tvojou zhladni. A nevydaj, čo je naše, cudzím, a neobráť nás za korisť národom pohanským.“ Lebo chceme aj naďalej byť duchovnou mocnosťou slovenského národa, stavať hrádze proti vegetujúcej kríze hodnôt a udržiavať aj v chaos dnešného sveta tradície, z ktorých ako z koreňov tento národ vyrástol.

3 OTÁZKY PRE: MARTINA SARVAŠA, riaditeľa Slovenského inštitútu v Berlíne

Viedenský úspech sa zopakoval neskôr aj v Berlíne

• Kniha Slowakei je zriedkavosťou na nemecko-jazyčnom trhu – po úspešnej prezentácii vo Viedni ako ju prijalo publikum v Berlíne?

Záujem o podujatie aj o knihu bol skutočne prekvapujúci. Dielo je pútavé, nevyhýba sa ani kontroverzným súvislostiam, ako napríklad pozadiu financovania občianskych združení v protimečiarovskej kampani v roku 1998. Jeden z autorov, mladý nezávislý novinár Noack publikuje v nemeckom ľavicovom denníku Junge Welt. Jeho pohľad či už na udalosti roku 1968 alebo na vývoj spoločnosti po roku 1989 boli skutočne osviežujúce, najmä v kontexte prevažne pravicovej a neoliberalnej rétoriky mladých žurnalistov na Slovensku.

• V Berlíne pôsobia aj znalci slovenskej problematiky – ako hodnotili dielo?

Na podujatí nesmel chýbať profesor Manfred Jähnichen, slovakista telom a dušou, ktorý v januári oslávi životné jubileum 80 rokov, či zástupcovia Inštitútu slavistiky z Humboldtovej univerzity v Berlíne. Najmä v neformálnej diskusii s autorom rozoberali dielo ešte dlho po skončení oficiálnej časti podujatia, keďže skutočne podrobne sa v nej rozoberá aj obrodné hnutie či následná maďarizácia a Apponyiho zákony.

• Bola to posledná akcia v doterajších priestoroch inštitútu...

Kancelária Slovenského inštitútu sa sťahuje do priestorov novej budovy veľvyslanectva Slovenskej republiky v Berlíne. Spoločenský priestor veľvyslanectva nám bude príležitostne tiež k dispozícii, s pravidelnou výstavou či s inou činnosťou sa pôvodne v tejto budove nepočítalo. Ťažisko našej práce sa však už roky postupne presúva na akcie v spolupráci s partnermi mimo vlastných priestorov a mimo hlavného mesta – tieto projekty tvoria viac ako polovicu aktivít, ktoré podporujeme –, ešte viac sa sústreďujeme na ich realizáciu a pre krajanov a verných návštevníkov galérie budeme hľadať vhodnú formu na pravidelné stretávanie sa. Zhovárал sa Dušan D. KERNÝ, Foto: autor

V SNN 2/2013
SI PREČITATE

- Karol Machata - herec veľkého formátu a citového nasadenia
- Koľko ešte zaplatíme za odstávku jadrových zariadení
- Slovensko bolo odjakživa valom západoeurópskej civilizácie

Laureátov výročných matičných pôct spája nie náhodou profesijný záujem o históriu a teológiu

Ocenili významné osobnosti slovenského národného života

Peter MULÍK, historik a tajomník Matice slovenskej

Ešte v predvianočnej nálade sa 20. decembra 2012 v Matici slovenskej v Bratislave uskutočnilo odovzdávanie ocenení. Predseda Matice slovenskej udelil Cenu Matice slovenskej za aktivity v slovenskom národnom živote a propagáciu MS nitrianskemu diecéznemu biskupovi Mons. prof. ThDr. Viliamovi Judákovi, PhD., a tajomníkovi MS PhDr. Petrovi Mulíkovi, PhD. Oboch laureátov spája ich profesionálna orientácia v oblasti histórie a teológie, ale aj skutočnosť, že si v tomto roku pripomenuli 55. narodeniny.

Prof. Viliam Judák patrí k najvýraznejším osobnostiam slovenského kultúrneho a duchovného života. Narodil sa 9. novembra 1957 v Harvelke na Kysuciach. Hoci ho verejnosť pozná najmä ako predstaviteľa cirkvi, treba ho vnímať aj ako vedca a matičiara. Je popredným slovenským historikom zameraným najmä na dejiny cirkvi. V Matici slovenskej je členom jej Historického odboru a bol aj členom celomatičného výboru, pričom dodnes je členom jej najvyššieho poradného orgánu predsedu – prezídia Matice slovenskej.

■ NITRIANSKY BISKUP

Ako kňaz nitrianskej diecézy začal svoju pastoračnú službu ako kaplán v Nitre-Dolnom Meste a Drietome, kde bol aj správcom farnosti do roku 1990. V tom čase postgraduálne študoval na Rímskokatolíckej cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulte UK v Bratislave, kde získal doktorát posvätné teológie. V roku 1990 bol vymenovaný za prefekta Kňazského seminára sv. Gorazda v Nitre a o rok na to za cirkevného

sudcu. Pôsobil aj na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, kde prednášal katechetiku a etiku. V roku 1997 sa stal vedúcim Katedry cirkevných dejín Rímskokatolíckej cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave a v tom istom roku ho prezident Slovenskej republiky vymenoval za profesora v odbore Katolícka teológia. V rokoch 2001 až 2004 pôsobil vo funkcii dekana Rímskokatolíckej cyrilo-metodskej bohosloveckej fakulty UK v Bratislave. Pápež Benedikt XVI. ho 9. júna 2005 vymenoval za diecézneho biskupa Nitrianskej diecézy. Je podpredsedom Konferencie biskupov Slovenska.

■ ROZSIAHLE DIELO

Prof. V. Judák sa ako historik zaoberá obdobím kresťanského stáročia a stredoveku so zreteľom na slovenské cirkevné dejiny. Je autorom viacerých monografií z oblasti cirkevných dejín, mnohých kníh, článkov a publikácií. Hodno spomenúť aspoň najvýznamnejšie: Nitrianske biskupstvo v dejinách (1999), Sv. Svorad – Patrón mesta Nitra (1999), Krížová

cesta národných svätcov (1996), Jubilejné roky v živote cirkvi (1997) Od Gorazda ku Gorazdovcom (1996), pričom nespomínam celý rad ďalších hodnotných titulov najmä z náboženskej oblasti.

Dr. Peter Mulík pochádza z dolnošpišského Nálepkova (Vondrišľa). Narodil sa 7. apríla 1957. Je absolventom Filozofickej fakulty Univerzity Komenského, kde vyštudoval históriu a archívniectvo. V 80. rokoch aktívne pracoval v laickom apoštoláte. Od roku 1981 bol nepretržite sledovaný ŠtB a od roku 1982 viackrát vypočúvaný.

Po páde komunizmu absolvoval popri zamestnaní Rímskokatolícku cyrilo-metodskú bohosloveckú fakultu UK v Bratislave. V tom čase bol odborným pracovníkom Oddelenia najnovších svetových dejín (1989 – 1995) Historického ústavu SAV. Vzhľadom na jeho špecializáciu v oblasti vzťahov štátu a cirkvi ho v roku 1994 minister kultúry poveril riadením cirkevného odboru Ministerstva kultúry SR. Ústav pre vzťahy štátu a cirkvi, ktorého projekt a koncepciu Peter

Mulík vypracoval a od januára 1997 do februára 1999 aj presadzoval, pokladal za naplnenie svojich odborných ambícií. Ústav sa zaoberal multidisciplinárnym výskumom problematiky vzťahov štátu a cirkvi v slovenských a medzinárodných súvislostiach.

■ MATIČNÝ ČINOVNÍK

Od roku 1999 nastúpil Dr. P. Mulík v Matici slovenskej na miesto vedeckého pracovníka Slovenského historického ústavu. Už predtým bol aktívnym členom a funkcionárom jej Historického odboru. V roku 2000 bol vymenovaný za tajomníka Matice slovenskej. Postupne mu pribudli ďalšie matičné aktivity, takže okrem volenej funkcie tajomníka Historického odboru MS bol tajomníkom Vedeckej rady a doteraz je tajomníkom prezídia MS. Na pôde MS zorganizoval viaceré vedecké podujatia.

Pedagogickej činnosti sa venoval iba externe na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave a na Univerzite J. A. Komenského v Prahe. Vo svojej odbornej práci spája svoju historickú

a teologickú špecializáciu. Orientuje sa na všeobecné dejiny, vzťahy štátu a cirkvi, etnogenézu, nacionalizmus a konfesionalizmus, teológiu a katolícku sociálnu náuku. Je autorom viacerých monografií: Cirkve v tieni totalitity, Nenávideli ma bez príčiny, Totalitný štát a cirkve, Náboženstvo v Slovenskej republike, a editorom mnohých zborníkov, aj niektorých zahraničných, ako napr. Recht und Religion in Mittel – und Osteuropa (Viedeň 2001). Štúdiu dejín štátnej cirkevnej politiky v Európe sa venoval aj na viacerých odborných stážach: Collegium Carolinum v Mnichove (marec – máj 1992), odborné turné po USA (október 1996) a odborná stáž a postgraduálne štúdium na Katolíckej teologickej fakulte Eberhard Karls Universität Tübingen – NSR (2001 – 2009).

Predseda MS Marián Tkáč vo svojom príhovore zdôraznil význam spolupráce Matice slovenskej s cirkvami a dôležitosť historického výskumu v MS, čo je predpokladom angažovanosti MS pri vydávaní kvalitných učebnic dejepisu.

Dôstojné a sebavedomé oslavy dvadsaťročného štátu bez zbytočného pátosu

Prežívame svoje slovenské dejiny ako súčasť dneška

Dušan D. KERNÝ

Oslavy dvadsiateho výročia vzniku modernej Slovenskej republiky boli dôstojné, sebavedomé a bez pátosu. Konštatoval to prezident I. Gašparovič. Vrcholní ústavní činitelia – prezident, predseda NR SR P. Paška a predseda vlády R. Fico – vystúpili s niekoľkými prejavmi, v ktorých sa zdôrazňovala nevyhnutnosť národnej súdržnosti zoči-voči ťažkostiam, ktoré očakávajú globalizovanú ekonomiku, ako aj EÚ v nastávajúcom roku. Dôraz kládli na nekonfrontačnú politiku, na nevyhnutnosť spolupráce namiesto škandalizovania.

Tohtoročné oslavy s dôrazom na národnú súdržnosť a dvadsať štátnych významenani, ktoré boli vyrovnanéjšie ako po minulé roky, znamenajú veľa aj pre Maticu slovenskú. Zdôraznil to predseda MS M. Tkáč, prezident ocenil viacero osobností, ktoré sa výrazne zapísali do matičného diania a na slávnosti sa zúčastnili viaceré osobnosti, ktoré prijali ponuku nového programu Matice stať sa zakladajúcim členom. Prezident ocenil osobnosti, ktoré prispeli k matičnému životu, ako Idu Rapaičovú, Darinu Laščiakovú, dlhoročného šéfredaktora Slovenských pohľadov Štefana Moravčíka, ocenený bol krajan s prepojením na Maticu Lubomír Molitoris. Mimoriadne zapôsobil dakovým prejavom prof. Urban, v ktorom zasadil slovenské dejiny do súvislosti vývoja od sv. Cyrila a Metoda, Rastislava, Pribinu,

Svätopluka, Štefánika, Andreja Hlinku až po Alexandra Dubčeka – je to dôkaz, ako prežívame dejiny, našu históriu ako súčasť nášho terajšieho života, ako súčasť, naše dejiny tvoria takú významnú a veľmi dôležitú súčasť dneška, zdôraznil predseda Matice pre náš týždenník.

■ SYMBOL DVOJKRÍŽA

Celý deň sa niesol v tomto znamení: arcibiskup Stanislav Zvolenský pri slávnostnej rímskokatolíckej omši zdôraznil, že dvojkriž spája národné slovenské dejiny s kresťanstvom. Spisovateľ Drahošlav Machala o. i. konštatoval: „Mal som výostne vznešený pocit. Osobitne z vystúpenia predsedu parlamentu P. Pašku. Pestuje vedomie kontinuity a vždy pripomína väzbu prvého predsedu SNR z meruósmych rokov

k dnešnému zboru slovenských poslancov. A tento istý prvok som zaznamenal aj v prejave Roberta Fica, najmä jeho dôraz na to, aby sa Slováci nedali vyrušovať strašením médií, ale zachovali do Nového roka 2013 nádej, ale i vieru a lásku. V podaní premiéra zaznel nádherný Hurbanov výrok o hodnote slovenskej slobody, ktorý by sa dal vytesať aj do mramoru pred našim parlamentom: „Sláva každému Slováku, ktorý toto dielo spasenia slovenského či slovom, či skutkom podopierať bude!“ Pravda, mňa osobne sa dotkol najmä príznačne premyslený výber ocenených. Prezident Gašparovič Radom L. Štúra ocenil mysliteľského ekonóma a jedného zo zakladateľských osobností koncepcie nezávislosti Slovenska – profesora Hvezdoňa Kočúcha. Poctu prebrala jeho dcéra. Toho Koč-

túcha, ktorý vedel snemové reči Štúra na uhorskom sneme spamäti a často z nich počas rokovania SNR v roku 1992 citoval. A naplnilo ma hrdosťou, že medzi ocenenými boli aj jedinečný básnik, šéfredaktor Slovenských pohľadov Štefan Moravčík a herečka a recitátorka Ida Rapaičová. Bol to večer veľkej spontánnej radosti, na ktorej som videl mužov a ženy nezávislosti – Kamila Haťapku, Augustína M. Húsku, Jána Smolca, Antona Hrnka, Jána Cupera, prof. Katarínu Tóthovú, ale aj Jána Luptáka, predsedu MS Ing. Mariána Tkáča či županov Milana Belicu a Vladimira Maňku, ale aj Pavla Frešša. Bol to večer, na ktorý sa nezabúda.“

■ CHÝBAL MEČIAR

Ján Smolec, poslanec federálneho zhromaždenia, ktoré odhlasovalo

ústavný zánik federácie: „Podľa mňa chýbal zakladateľ štátu Vladimír Mečiar. Boli tam tí, ktorí sa teraz alebo až teraz tvária ako zakladatelia štátu – preto všetkým, ktorí sme priamo pri tom boli v rozhodujúcich chvíľach, V. Mečiar samozrejme chýbal. Dnes sa hlásia k samostatnému štátu, ktorý dokázal svoju životaschopnosť ľuďa, ktorí vtedy a potom ešte dlho najväčšími o ňom pochybovali. Dnes sú naše vzťahy s Čechmi a Českou republikou lepšie než kedykoľvek predtým, povedal by som – v zhode s najnovšími vyjadreniami českého a slovenského predsedu vlády P. Nečasa a R. Fica – že nikdy také dobré neboli. A na tom iste majú podiel tí, ktorí na seba prevzali zodpovednosť v historickej chvíli. Som rád, že som pritom bol, a preto ma slávnostný večer naplnil oprávnenou hrdosťou.“

VŠIMLI SME SI

Všetci neumreli, ešte je čas...

Minuloročné predvianočné obdobie sprevádzali, žiaľ, aj stručné informácie o definitívnych odchodoch viacerých našich slovenských osobností.

Stali sa nimi akosi neoficiálne, bez bulvárneho pasovania sa za celebrity. Stali sa nimi na základe výsledkov svojej práce, umu, fortieľa či hereckej dôveryhodnosti postáv, ktoré stvárňovali. Niektorí z nich hrali aj v Pachovi, hybskom zbojníkovi, filmovej stálici sviatočných televíznych programov. Všimli ste si, koľkí z toho filmu ešte žijú? Nuž, nielen z neho. Koľkí u nás ešte žijú či živoria „v ústraní?“ Totiž – „posledné roky prežiť v ústraní“, to je akýsi súčasný mediálny eufemizmus pre skutočnosť, ktorá by sa v priamej reči mala nazvať – zabudli sme na nich, spoločnosť sa na nich vykašľala, nepotrebuje ich, vyhodili sme ich – z práce, z našich životov, z mediálneho života spo-

ločnosti. Majster Jozef Kroner mi v prvej polovici deväťdesiatych rokov počas posledného rozhovoru s ním pre noviny SMENA povedal: „Pán redaktor, a napíšte, ešte som nezomrel!“ Po dohode v redakcii v úcte k tejto osobnosti sme do titulku článku dali slová – „A napíšte, ešte som neumrel...!“ Napokon, majster Kroner neumrel podnes. Naopak, umierajú tí, ktorí zabudli, že „v ústraní“ žije ešte stále napríklad Oldo Hlaváček, že ešte stále žije legenda, majster Karol Machata, že „v ústraní“ pomaly končia svoju životnú dočasnú púť mnohé skutočné osobnosti Slovenska. A nielen tie z divadiel či z filmu. Naša spoločnosť si prestala vážiť svoju vlastnú slávnú a ešte len nedávnu minulosť. Prestala si vážiť múdrych, vzdelaných, obľúbených a národom milovaných. Prestala si aj ten samotný národ vážiť. Veľmi zle skončí rodina, v ktorej sa deti nerozpamätávajú na rodičov či starých rodičov. Pokým na nich ich vlastní potomkovia myslia, neumreli. A ja, spomínajúc na nášho Jožka Kronera, píšem – ešte preboha všetci neumreli, ešte nie, ešte je čas!

Ivan BROŽÍK

Kuvičie hlasy o neúspechu štátnosti sa nenaplnili

NIE! strate zvrchovanosti

So začiatkom tohto roka, 1. januára 2013 uplynulo 20 rokov od obnovenia slovenskej štátnosti vznikom druhej Slovenskej republiky. Slovenský národ svoj historický cieľ splnil, konštatuje sa v aktuálnom vyhlásení Panslovenskej únie, ktoré poskytla našej redakcii.

Ďalej sa v ňom hovorí, že rozhodujúca časť predstaviteľov

národa, pamätajúc na politické a kultúrne dedičstvo našich predkov a na stáročnú skúsenosť zo zápasov o naše národné bytie a o vlastnú štátnosť, v zmysle cyrilo-

metodského duchovného dedičstva a historického odkazu Veľkej Moravy, vychádzajúc z prirodzeného práva národov na sebaurčenie, dokázala využiť priaznivý stav vtedajších medzinárodných

ČO INÍ NEPÍŠU

vzťahov a vtedajšej vnútro politickej situácie a presadila obnovenie slovenskej štátnosti.

Nenaplnili sa kuvičie hlasy o tom, že nás Európa neprijme, ani že Slovensko nie je schopné samostatnej ekonomickej existencie. Slovensko žije, je medzinárodne uznaným štátom a zaznamenáva všeobecne cenené úspechy na športovom či kultúrnom poli. Napriek všetkým ťažkostiam či chybám a omylom svojich lídrov patrí Slovensko medzi úspešné a ekonomickeho rozvoja schopné európske štáty. Národ, ktorý má svoj vlastný štát,

má šancu a je schopný vyvíjať sa a prežiť aj ťažké historické obdobia. Národ, ktorý vlastný štát nemá, je odsúdený na zánik. Zveľaďujeme a chráňme preto svoj štát a nedovoľme oportunistickým konjunkturalistom, aby pre svoj osobný či skupinový prospech obetovali slovenskú štátnosť cudzím záujmom. Slovensko je kolískou slovanstva a podľa vyjadrenia Svätého Otca Jána Pavla II. má v 21. storočí zohrať v Európe dôležitú úlohu. Nedopusťme preto, aby naša vlasť zmizla z mapy sveta.

Buďme pripravení a keď sa (následkom eurointegrácieho šialenstva smerujúceho k likvidácii národných štátov) na program dňa dostane rozhodovanie o tom, či sa máme zrieknuť zvyškov slovenskej zvrchovanosti, tak povedzme rozhodné a zrozumiteľné NIE!

(red.)
Foto: archív

Mať svoj štát znamená život

Roman MICHELKO

V týchto dňoch si pripomíname dvadsiate výročie našej samostatnosti. Prvého januára 1993 sa zavŕšil národno-emanipatívny proces, ktorý nakoniec vyústil do vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Cesta k samostatnosti však nebola ani ľahká, ani bezproblémová.

Prvým symptómom toho, že česká politická reprezentácia vníma Slovensko len ako provinciu svojho unitárneho štátu, bola tzv. pomlčková vojna, čo sa jasne ukázalo už na jar 1990 na pôde FZ. Odvtedy bolo jasné, že Česi i Slováci vnímajú spoločný štát odlišne. Potom nastalo dvojročné, krvopotné hľadanie nového modus vivendi, teda nového usporiadania vzťahov medzi republikami a spoločnou „federálnou strechou“. Prvé rokovania medzi českou a slovenskou

politickou reprezentáciou sa začali v lete 1990 v Trenčianskych Tepličiach. Vychádzali z toho, že pôvodný model federácie z roku 1969, ktorý bol ako-tak vyvážený a funkčný, bol v čase nastupujúcej normalizácie v roku 1970 zásadne oklieštený. No a potom nasledovalo dlhé hľadanie konsenzu po rôznych hradoch (Kroměříž, až po Milovy) a Hrádečkoch, ktoré sa skončilo neúspešne.

Ukázalo sa, že prijatie federácie v roku 1968, resp. od 1. 1. 1969, malo zásadný vplyv na celý proces. Slováci mali vďaka tomu vlastnú politickú reprezentáciu, vlastné politické orgány, vládu, parlament a vďaka prezieravosti tvorcov ústavného zákona o federácii z roku 1968 vo FZ platil princíp zákazu majorizácie. Vďaka tomu česká väčšina vo FZ nemohla slo-

venskú časť FZ prehlasovať. Práve tento princíp zákazu majorizácie bol najväčším trňom v oku českej politickej reprezentácie. Z toho potom vyplývalo, že skrotiť Slovákov silou nebolo možné a jediným vy-

KOMENTÁR

chodiskom z patovej situácia sa tak mohla stať len dohoda.

Ako sa neskôr ukázalo, hádanku o ďalšom štátoprávnom usporiadaní nakoniec rozriešili voľby v roku 1992. V nich sa jasne ukázalo rozdielne mentálne nastavenie českej a slovenskej časti federácie. To, čo nasledovalo v druhej polovici roka 1992, potom už len logicky nadviazalo na poznanie, že zosúladiť slovenské a české názory na spoločný

štát nie je možné. Sedemnásteho júla 1992 SNR prijala Deklaráciu o zvrchovanosti Slovenskej republiky a následne na to 1. septembra 1992 prijal slovenský parlament Ústavu Slovenskej republiky, ktorá s niekoľkými novelizáciami platí až dodnes. Jeseň roku 1992 sa potom už viac-menej niesla len v znamení rokovanií o technických aspektoch rozdelenia spoločného štátu. Dohody o spoločných krokoch síce na chvíľu naštrbila deklarácia FZ o príprave komisie na vznik Česko-Slovenskej únie. Napokon však FZ koncom novembra prijala ústavný zákon o zániku federácie a 1. septembra 1993 vznikli dva nové samostatné štáty Česká republika a Slovenská republika.

Pri hodnotení dvadsaťročného obdobia našej samostatnosti musíme konštatovať, že napriek všetkým ťažkostiam je príbeh samostatnej SR v podstate príbehom úspechu. Nenaplnili sa katastrofické scenáre, že Slovensko vo veľmi krátkom čase ekonomicky skolabuje, že bude mať autokratickú vládu, že sa svojou politikou vylúči z okruhu civilizovaných krajín Európy a bude

vnímané podobne ako Lukašenkovo Bielorusko.

Iste, politický a ekonomický vývoj nebol bez problémov. Slovensko v prvých rokoch samostatnosti bolo politicky extrémne polarizované. Koncept filantropickej a zodpovednej národnej kapitálotvornej vrstvy sa neujal. Dnes predovšetkým pre zlyhanie politických elit už nie je v slovenských rukách takmer nijaký významnejší priemysel či bankový sektor, „dobrovoľne“ sme sa vzdali kontroly nad strategickými podnikmi, politická a ekonomická moc, najmä v čase druhej Dzurindovej vlády, prerástla do obľudných rozmerov. Politici postupne zdegradovali na úslužných vykonávačov úloh tých najskompromitovanejších oligarchických skupín.

Dnes, dvadsať rokov po vzniku Slovenskej republiky síce máme vlastný štát, ale boj o jeho charakter je stále pred nami. Verím, že v najbližších dvadsiatich rokoch úspešne zavŕšime boj za to, aby SR bola nielen samostatným, ale aj demokratickým a spravodlivým štátom a dobrým miestom pre život pre našu a nasledujúce generácie.

Priama voľba našej hlavy štátu

Ivan BROŽÍK

Máme na Slovensku priamu voľbu prezidenta? Zo zákona áno. V praxi však volíme z výberu tých kandidátov, o ktorých sa stranické centrály už vopred rozhodli, že budú práve pre ich politické strany z tých či onakých dôvodov „najvhodnejší“. Inak povedané – volíme z ponuky, ktorú nám plebsu predhodia politici s menším, väčším alebo žiadnym stupňom dôveryhodnosti.

Je takmer zábavné sledovať blížiaci sa prezidentské voľby v súvislosti s často vyskytujúcim sa menom expremiérky pani Radičovej. Jej osoba je totiž klasickým príkladom stranického egoizmu a politikárčenia s postom hlavy štátu, hoci ona sama za to momentálne absolútne nemôže. Aj napriek

tomu, že verejne opakovaně odmietla úvahy o svojej kandidatúre, časť SDKÚ-DS ju všetkými možnými spôsobmi mediálne tlačí do kandidatúry a iná časť SDKÚ-DS zas médiá upozorňuje, že by nemali

POZNÁMKA

„preberať tak automaticky vnútrostranícke diskusie o prezidentskom kandidátovi“. Vôbec neprekvapí, že je to práve časť straníkov z tábora rebelky či skôr politicky ambiciózne stále nenasytenej exministerky Žitňanskej. Takže, ak sa predsa len Iveta Radičová rozhodne kandidovať, bude to jasne stranický a nie občiansky kandidát. Alebo – politruk na čele štátu.

V politicky jasných farbách

SDKÚ-DS, aj keď nedeje. A že práve v tých farbách bola vo funkcii premiérky v rôznych súvislostiach záujmovej politiky jednotlivcov iba tragikomickou figúrkou, netreba ani pripomínať. Iní by zas chceli dotlačiť do prezidentského paláca politika, ktorý má „dôveru kresťanských strán“. Teda ktorý by poslušne a najmä programovo zastával a prezentoval politické názory konzervatívnej pravice. S priamou voľbou prezidenta nemá nič spoločné ani kandidát či skôr protežant jedného alebo dvoch politicky jednoznačne orientovaných vraj mienkotvorných slovenských denníkov. Ak sa my občania budeme spoliehať na to, že nám nejakého kandidáta na prezidenta navrhne ústavným spôsobom minimálne

15 poslancov parlamentu, potom budeme voliť medzi stranickými, politickými a politizovateľnými kandidátmi. Ak však využijeme ústavnú možnosť, že kandidáta môžu navrhnúť aj občania petíciou s 15 tisíc podpismi, až potom môžeme mať čisté svedomie, že sme sa pokúsili zvoliť si svojho prezidenta priamo.

Túto možnosť nám však stranické centrály programovo zatajujú a pre časť im slúžiacich médií je to dokonca tabuizovaná téma. Veď čo potom – ak by si občania v priamych voľbách naozaj priamo zvolili svojho prezidenta? Tu predsa nejde o fafuzky, teda o nejakých voličov. Tu ide predovšetkým o politické kalkuly a záujmy. Ozaj, zaoberá sa niekto aj tým, aké vlastnosti by mal mať kandidát na úrad prezidenta, a nielen tým, kto by ním mal či nemal byť? Bezúhonnosť, vek, vzťah k Slovenskej republike, osobnosť, vzťah ku komunistickej strane v minulosti, žena, muž, skúsenosti... Ešte máme čas ísť na to inak, ako sa nám to tu pred očami ktosi snaží zrežirovať.

GLOSAR
ANDREJA MIŠANEKA

SPOZA OPONY

Na konci roka, ktorý je pred nami, nič nebude také, aké je dnes. Uplynulý rok je poučným, ako prichádzajú zmeny, ktoré sme neočakávali. Otázka je, ako nás situácia mení. Rýchlosť času na Slovensku je veľká – ani nie v priebehu jednej generácie sme zistili, že Slovensko ako štát sa osvedčilo. Už nejde o jeho spochybňovanie, ale o to, kto bude v ňom rozhodovať. Najväčší rozdávači nálepiek „slovenského nacionalizmu“ dnes hovoria, že v mnohom sa nám nedarí asi preto, lebo nemáme Slovensko dostatočne radi.

Slovensko obstálo – i keď vieme veľmi dobre za akú cenu a ako si to nesieme na svojich chrbtoch. Ani nie v priebehu jednej generácie sme sa presvedčili, že mnohé z eurointegrácie, európskych hodnôt, euromeny, europarlamentu, eurodemokracie boli ilúzie – nenaplnili očakávania – a mnohé rozhodnutia nemajú demokratickú legitimitu. Na-

ozaj sme nečakali, že budeme v Národnej rade Slovenskej republiky počúvať nemeckého predsedu europarlamentu, ako nás vyzýva, aby sme si s ním zastali v jednom šiku v boji proti eurobyrokratom, proti nikým nevolenej, nelegitimnej mašinérii.

Slovensko jediným úspešným referendumom schválilo vstup do EÚ ako symbol ná-

presadiť v rámci Aliancie, ale netušili sme, že budeme bojovať v postkoloniálnych veľmocenských vojnách, že niekto povie, že v Iraku bojujeme za demokraciu a v Afganistane za trvalú slobodu.

Keď sme preberali na svoje plecia desiatky miliárd dlhových bank na Slovensku, aby sme ich odovzdali skúseným a známym európskym bankám, ne-

takeľ. Máme nové slovo: pôžičkáreň peňazí.

Keď sme vstupovali do katolíckych chrámov na začiatku uplynulého roka, nemali sme potuchy, že dôjde k zlomu rovno na cirkevnej pôde, a všetci tí, ktorí nie sme v pohode na nejakej pohode, budeme patriť do neprijateľnej minulosti klérónacionalizmu. Je to u nás nová nespokojnosť. Dostala

premieňať na politický kapitál a na predvolebnú prezidentskú kampaň. Viem to, a preto to hovorím. Zdvihnime však oči – zmeny nastali vo Francúzsku, v USA, v Moskve – a neprišli riešenie. Jedine v Číne zmeny prebehli hladko a chcú nie kapitalistickú, ale „kreatívnu spoločnosť“. V Európe sa prešľapuje do jesene, čakajú sa výsledky volieb v Nemecku.

Nie je dôležitá neistota, podstatné je, ako nás to zmení. Sme schopní pozbierať to všetko z vytrvalosti a dômyselnosti, ktorá sa prejavila v slovenskom príbehu posledných dvadsať rokov, ale aj dovtedy? Veď hádam nechceme dospieť do politického rozkladu čiernej diery tak ako Česko s vládou osemďňových ministrov. Keď sme sa už dostali tam, kde sme, je už na nás, aby sme sa nevracali naspäť. Nie sme na križovatke, sme na rozhraní. Ak obstojí to dobré a nie to zlé a hlúpe z našej národnej povahy, azda môže byť tento rok aj šťastný...

Prečo môže byť trinásťka šťastné číslo

Dušan D. KERNÝ

vratu do Európy. Nečakalo, že energia jeho mladej generácie, státisíce mladých ľudí budú musieť hľadať nielen prácu, ale aj obživu za hranicami, teda v rámci jednej, ale nie jednotnej Európy. Po zrušení povinnej služby v armáde sme od prvopočiatku chceli budovať profesionálov a s nimi sa

mali sme ani potuchy, že tie banky sa stanú nebezpečné, že budú hrozbou – a s tým vstupujeme do roku 2013. Ako štát, ako člen EÚ, ako člen eurozóny a všetci tí, ktorí majú neúnosné hypotéky. Azda ešte nikdy na Slovensku práca nebola tak málo a špekulácia, ktorá sem prišla aj s bankami,

konkrétne tvár, takú medializovanú ako z jeho kruhov nikto predtým.

Nespokojnosť v spoločnosti rastie. Pnutie sa bude zväčšovať. Kríza a nestabilita vo svete sa nám nevyhne. Tí, ktorí zlyhali a nemajú nijaký program, nijaké riešenia, túto nespokojnosť budú všakovako

Na Nový rok sme si pripomenuli 20. výročie vzniku Slovenskej republiky. Do ďalšieho roku existencie samostatného štátu vstupujeme s hrdosťou na to, čo sme dosiahli, ale aj s istými obavami z ďalšieho vývoja. Napriek mnohým pozitívam je totiž nemalo toho, na čo nemôžeme byť hrdí.

Čo nám zostalo

Svet nás vníma ako dôveryhodného partnera, schopného plniť svoje záväzky. Stali sme sa členmi Európskej únie i NATO, papierovo patríme k najvyspelejším demokratickým štátom sveta, v segmente automobilovej výroby dokonca k absolútnej svetovej špičke. Máme demokraciu, slobodné voľby, slobodu slova a pohybu. Ale máme aj obrovské množstvo neriešených a neustále odkladaných problémov v zdravotníctve, školstve, sociálnej oblasti, stotisícové masy nezamestnaných, rómske osady, v ktorých sa život zastavil na úrovni pred dvoch storočí. V spoločnosti kralujú konzumný život, egoizmus a honba za peniazmi, majetkom či funkciami. Za nevysvetliteľných okolností pribúdajú milionári a multimilionári, množenie ktorých prekonáva len narastajúca masa chudobných. Podľa makroekonomických čísiel sa máme dobre, reálne to však pre väčšinu Slovákov vyzerá úplne naopak. Stredná spoločenská vrstva, tvoriaca v každom normálne fungujúcom štáte kosteru ekonomiky, u nás prakticky vymrela. Sú len stále bohatší bohatí a chudobnejší chudobní. Zostali nám len mizerné platy a dôchodky, drahé hypotéky, nízke úroky v bankách, vysoké výdavky a pre mnohých každodenný boj o prežitie. A ešte výzvy a sľuby politikov. O tom, že sa musíme uskromniť, zomknúť a ešte raz si odtrhnúť od úst, aby sme pomohli štátu pri boji s hospodárskou krízou. O tom, že musíme byť solidárni a trpezliví, lebo inak to nejde. Mám ale obavu, že občania štátu, ktorého takmer všetok majetok jeho politici predali do rúk zahraničných korporácií, sú k takýmto výzvam stále viac apatickejší. Bujnejúcia korupcia, nepotrebné rozkrádanie verejných financií, vytváranie privilegovaných spoločenských (profesijných) kást, chýbajúci pocit právnej istoty v takmer každej oblasti, absencia spravodlivosti a úcty k tradičným hodnotám, výsmech čestnej a poctivej práce (ak vôbec nejaká je), to sú veci, ktoré denne zažíva väčšina z nás a ktoré sa akosi nesnúbia s víziou, ktoré nám predkladajú politici.

Áno, mali by sme pracovať na vízii spoločnosti, v ktorej hrajú prím morálka a zákony. Ale aj mať právo kontrolovať, s kým a za akých podmienok budeme solidárni. Lebo reálny život nie je len pohľad z hradného vrchu a solidarita s tými, ktorí sa majú lepšie ako my. Politici majú záväzky nielen voči zahraničiu, ale najmä k vlastným občanom.

Oto BALOGH

Slováci privítali samostatnosť na zaplnenom námestí SNP Nechýba Praha, ale uvedomelí Slováci

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: TASR

Vierolomnosť českej strany pri rokovaniach predsedov parlamentov o zmluve medzi SR a ČR niektorí vnímavejší pozorovatelia považovali za začiatok konca spoločného štátu. Onedlho sa v Mladej fronte dnes objavil titul *Vo Svite bili Čechov*. Pravda, nie bez príčiny. Provakácii, keď horeli autá so slovenskými poznávacími značkami na území ČR, bolo dosť. Horeli aj české na Slovensku. Média sledili po senzáciách a tie plodili najmä národnostnú neznášanlivosť.

Oslavy vzniku Slovenskej republiky.

Slováci objavili Ottov náučný slovník, podľa ktorého sa Slovensko vstupom do spoločného štátu malo stať českou kolóniou. Česi sa dokonale zžili s územím Slovenska, nie však so Slovákmi. S absolútnou samozrejmosťou hovorili o českých Tatrách, českých peniazoch a keď Slováci prejavili nevôľu, bez dlhého uvažovania zavelili: Ať si jdu! A to nielen jednoduchí ľudia, ale najmä politici a českí intelektuáli.

■ BEZVÝZNAMNÍ

Objavili sa články ako Tá naša slovenská otázka s necitlivým, ba priam šovinistickým pohľadom na Slovákov. Česi akosi neradi prepúšťali Slovákom miesto pod slnkom, nepripisovali im nijaký historický význam. S rozpadom štátu ráta

dávno predtým, než ho oficiálne dohodli, a preto pred delením majetku boli viaceré lukratívne podniky sprivatizované, banky takmer prázdne. Napriek tomu rozpad štátu vošiel do histórie ako zamatový, civilizačne zvládnutý, dávaný za príklad celému svetu. To na jednej strane. Na druhej sa stal varovným signálom pre politikov pred nekontrolovateľným rúcaním hraníc. No nie sebaurčovací právo národov na vlastný štát nabúrало medzinárodné konvencie, ale skôr zjednotenie Nemecka.

Keby sme mali vychádzať z minulosti, mohli by sme konštatovať, že Slovákov už Česi nemôžu ničím prekvašiť. A predsa. Dvadsať výročie samostatnosti český publicista Aleš Palán obdaril zbierkou

z dobovej tlače. Okupácia v roku 1968 na televíznych obrazovkách vyznievala hrozivo. Akoby horel celý štát, tanky sa valili ulicami miest, z obrazoviek hučala vojna. Jednoducho obrazovka bola tam, kde sa diali mimoriadne udalosti. Palán podobne zozbieral len tie „akčné“ články, ktoré nemôžu čitateľa neupútať. Už názov knižky *Zápisky o vojne česko-slovenskej* vzbudzuje zvedavosť. Aká česko-slovenská vojna?

„Ten konflikt bol rovnako zničujúci ako nečakaný,“ touto vetou uvádza autor svoje dielko. A pokračuje: „Dva národy, ktoré si zvykli nazývať sa bratskými, proti sebe odrazu obrátili svoje zbrane. Padli prvé výstrely, prvé obeť na životoch, prvé zničené mestá...“ Nie, nejde o fikciu, autor tieto slová myslel celkom vážne. Ako i ďalšie: „Svoju samostatnosť, vyhlásenú 1. januára 1993, Česká republika a Slovenská republika neoslávili šampanským, ale oplakali ju v krvi.“

■ BRATISLAVA SLÁVILA

Kto ako. Bratislavčania privítali samostatnosť naozaj so šampanským na námestí SNP v Bratislave. Aj v ďalších slovenských mestách sa oslavovalo. Ktovie, z akých pohľadov autor vychádzal, keď pripravoval knižku, ale poctivé iste neboli. Lebo „priebeh vojnového besnenia, ktorý vstúpil do histórie ako vojna česko-slovenská“, je čosi také

vzdialené skutočnosti, že vyvoláva otázky, čo tým autor sledoval? Použitie články z tlače sice odzrkadľujú nevedné udalosti, ale rozhodne nie vojnové besnenie. Skôr potvrdzujú správnosť úsilia slovenského národa o štátnu samostatnosť. V poslednom roku spoločného štátu v tom čase najpopulárnejší český spevák Daniel Laňda odporúčal odsun Slovákov z Česka. Lebo vraj Čechov okrádajú, škodia im.

Palánova knižka pripomenula Slovákom, ako urážlivo sa české médiá vyjadrovali o Slovákoch. V ankete Mladého sveta napríklad anonym želá Slovákom, aby skapali. Na Slotovu výzvu vtedajší český premiér Klaus s jemu príznačným povýšenectvom odkázal slovenskému politikovi, že noviny môžu písať, čo chcú.

■ NA SMEČ

Pre objektivitu treba uznať, že niektorí Slováci radi nahrávali Čechom na smeč. V súčasnosti máme stabilnú vládu, stabilnú politickú scénu, o ktorej sa s uznaním vyjadruje aj český prezident Václav Klaus. Len väčšina slovenských novinárov je nešťastná z istôt Smeru. Hoci pred desiatimi rokmi obdivovali práve stabilitu českej politickej scény.

„Stabilita a dôvera, ktorým sa teší Česko, zjemňuje pohľad na jeho verejné financie, decentralizáciu, privatizáciu a ďalšie oblasti, v ktorých sme zašli ďalej,“ uviedol denník *Sme* pred desiatimi rokmi. A sarkasticky zakončil: „Ak by chceli tvorcovia samostatného Slovenska v desiatom roku jeho života porovnávať, mohli by konštatovať úspech jedine v prípade, že samostatnosť je úspechom sama o sebe.“

Veruže je. No mnohým slovenským novinárom to podnes nedošlo. Aj preto môžu na českej strane vznikáť neuveriteľné mýty o našej nedávnej minulosti.

Rozdelenie Česko-Slovenska zjavne pociťoval ako neúspech Snahy o skoré Havlovo zbožtenie?

Peter JÁNOŠÍK – Karikatúra Andrej MIŠANEK

Prvé výročie odchodu posledného česko-slovenského prezidenta Václava Havla na konci minulého roku sa v Česku nieslo v znamení večnosti. Jeho prívrženci vyrazili s heslom *S Havlom ďalej! Istotne pre mnohých Čechov je skutočnou ikonou. Ale aj v minulosti sme počúvali So Sovietskym zväzom na večné časy alebo Lenin žil, Lenin žije, Lenin bude žiť. Ktovie, aký bude mať úspech masívna mediálna kampaň s cieľom svätorečiť Václava Havla a takto oživiť náboženstvo v ateistických Čechách? Pražské letisko mu už patrí...*

Na Slovensku by bol slogan *S Havlom ďalej* nepatričný. Nezapadlo ešte prachom, že v rámci nového modelu federácie chcel Slovensko rozdeliť na západ a východ. Keď sa objavila idea samostatného Slovenska, ironicky poznamenal, že ľudia, čo to chceli, „vyškočili spoza bučka“. Preto ho slovenský ľud počastoval surovými slepačmi vajčkami a iným heslom – Dosť bolo Havla!

■ NEPOZNAL SLOVÁKOV

Slovenský národ, jeho pomery a zmyslenie nepoznal. Každý v národnom duchu vychovaný Slovákom veril, že raz aj nám zasvieti slobodná hviezda. Havel síce povedal, že „porozumieť si neznámená, že jedni sa prispôbia druhým, ale že pochopia navzájom svoju identitu“. Bol však dvojtvarný. Priznal to výrok: „Najlepšia myšlienka je tá, ktorá ponecháva vždy istý priestor pre možnosť, že všetko je súčasne úplne inak.“

Rozdelenie Česko-Slovenska zjavne pociťoval ako neúspech nielen svoj, ale aj všetkých Čechov. Slováci sa pre neho stali na dlhé roky ultranacionalisti. Pri vyslovení názvu „Česko“ po mne lezu slimáci, povedal Havel a pomstil sa nám tzv. konverziou, čo bol cudzí názov pre zrušenie zbrojného priemyslu na Slovensku. Na Havlov popud z humánnych dôvodov zrušili trest smrti, podpísal zrejme najväčšiu amnestiu, akú kedy prezident udelil. Vtedy vyhrala „pravda nad lži a

nenávisť“ a na slobodu sa dostalo 23 260 väzňov (z 30 000), medzi ktorými bola masa vrahov a nenapraviteľných recidivistov. Zločiny, ktoré títo utlačení chudáci potom spáchali, stáli život 30 ľudí. Známy je prípad, keď recidivista znásilnil niekoľkomesačné dievčatko, ktoré potom zabil a pohodil pod posteľ, na ktorej sa napokon vyspal. Keď sa na Havla obrátili rodičia dieťaťa so žiadosťou o trest smrti pre tohto

AKTUÁLNE

páchatela, Havel to z „humánnych dôvodov“ odmietol.

■ HUMANITÁRNE BOMBY

Humánne dôvody ho viedli aj ku komentovaniu situácie v Kosove: „Domnievam sa, že v priebehu zásahu NATO v Kosove existuje jeden činiteľ, o ktorom nikto nemôže pochybovať: nálety, bomby nie sú vyvolané hmotným záujmom. Ich povaha je výlučne humanitárna.“ K tomu treba dodať jeho vlastné slová, že „politik môže hovoriť pravdu a žiť v súlade so svojím svedomím“. Pravdepodobne čiernym. Za heslo *Pravda a láska* musí zvíťaziť nad lžou a nenávisťou mu aj jeho rodáci nadávali do „pravdolásarkarov“ a hnevali sa, že jeho prorocstvo sa nenaplnilo. Vynález termínu *humanitárne bombardovanie* vynieslo Václava Havla na piedestál svetovej diplomacie. Súhlas najväčšieho humanistu sveta s bombardovaním Belehradu bol

na nezaplatenie. George W. Bush povedal: „Nezastrašný hrozbami, nezmenený politickou mocou Václav Havel pretrpel pre slobodu veľa a stal jedným z najväčších hrdinov.“ A Madeleine Albrightová: „Neustále pátral po tom najlepšom v sebe a vo všetkých z nás.“ Dodať, že asi aj po ilúziách: „Komunisti vás budú strašiť nezamestnanosťou. Nie je to pravda, ničoho sa nebojte. Dvadsať rokov tvrdila oficiál-

na propaganda, že som v službách imperializmu, od ktorého prijímam tučné výslužky, že chcem byť majiteľom rozličných podnikov... Boli to všetko lži...“

■ CESTA K BOHATSTVU

Sen sa Havlovi splnil vďaka nežnej revolúcii, počas ktorej davy skandovali: „Dubček na hrad.“ Václav Havel toto skandovanie eliminoval plastelinou v ušiach a zariadil to tak, že Dubčeka nahradil. Otvorila sa mu cesta k reštitúciám a k pozývaniu celebrit. Za jeden z jeho najväčších činov možno označiť objavenie sa na balkóne hradu spolu s Rolling Stones. Prišiel ho pozdraviť aj bývalý šéf CIA, vtedajší prezident USA George Bush starší. Popularitu získal aj označením socialistických panelákov za „králikárne“. Citujme ho aj naostatok: „Život je radostná spoločnosť na zázraku bytí.“ Pre Havla a jeho myslenie istotne.

Ako vlastne konal biskup, ktorého poslaním je šíriť lásku Arcibiskup ako mediálny hrdina

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: teraz.sk

Pokojný adventný čas na sklonku roka rozvíril vstup bývalého arcibiskupa Trnavskej arcidiecézy Róberta Bezáka na mediálnu scénu. Predposlednú nedeľu pred Vianocami stal sa hlavnou postavou na troch televíznych kanáloch. Bol hosťom TA3, Markízy a ČT2 dokonca odvysielala reportáž o jeho živote na arcibiskupskom stolci. Pozoruhodné samo osebe, lebo ešte sa nestalo, aby Česká televízia prejavila záujem o niektorého slovenského cirkevného hodnostára. Ako teda konal biskup katolíckej cirkvi, ktorej poslaním je šíriť lásku?

Odvolaný Bezák.

Príčiny i ľudia v pozadí sa dajú ľahko rozpoznať. Indície vedú na Slovensko k novinárom spriatelneným s Bezákom a s dobrými väzbami na české prostredie. V príspevku Českej televízie sa totiž objavili Štefan Hríb a Eugen Korda.

■ HODOVANIE

Charakteristickou črtou slovenského národa je jeho religiozita, ktorú si práve v roku jubilea príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu zvlášť uvedomujeme. Pápež Ján Pavol II. pri hrobe sv. Cyrila v Bazilike sv. Klimenta v Ríme v roku 1985 nazval sv. Cyrila a Metoda otcami

viery a kultúry slovanských národov, teda aj Slovákov. Svätý Otec nabádal duchovných k dôstojnosti kňazstva a k horlivému životu hodnému nasledovania sv. bratov Cyrila a Metoda. V televíznom dokumente zo života niekdajšieho arcibiskupa Bezáka však dominovalo hodovanie v sále arcidiecézy zrekonštruovanej nie na oslavu Boha, ale skôr na oslavu arcibiskupa. Očividne sa ako mocný muž cítil veľmi dobre. Okamžite po nástupe do funkcie urobil opatrenia na zamedzenie vstupu do arcidiecézy ľuďom z okruhu bývalého arcibiskupa Jána Sokola. A aby tomu Sokol správne porozumel, napísal mu list, v ktorom mu oznamoval, že nie je jeho priateľom, v arcidiecéze nie je žiaduci. Preto dal vymeniť všetky zámky, že si neželá stravovať sa s ním a s jeho ľuďmi v jednej miestnosti, preto mu vyhradil miesto v inej jedálni a najlepšie by bolo, keby sa odsťahoval ďaleko od arcidiecézy. Takto konal biskup katolíckej cirkvi, ktorej poslaním je šíriť lásku a pokoj, spájať ľudí.

■ ÚTOK NA CIRKEV

Bezák očividne prispel k polarizácii spoločnosti, ktorá je po dlhom ateistickom ataku komunistického

režimu značne duchovne rozvrátená. Cítiť to z mnohých diskusií na internetových portáloch, kde sa dosť nevyberavo štie proti cirkvi, k čomu nepochybne prispelo aj Bezákovo verejné účinkovanie.

Bezák sa spočiatku bránil proti rozhodnutiu pápeža a argumentoval tým, že sa iba chcel priblížiť k ľuďom tak, ako to kedysi robil sám Ježiš. Nepovažoval za nevhodné nazvať Ježiša pohodačom a spájať sa s kňazmi, ktorí evidentne majú problém s cirkevnou hierarchiou ako Ján Krstiteľ Balázs či Anton Srholec. Ten prvý zneužil svoje postavenie na politické ciele, druhý sa vyjadruje o cirkvi ako o poslednej bašte totality. Cirkev nikoho nenúti, aby sa stal kresťanom katolíkom. V minulosti sa odohrali mnohé rozbroje v cirkvi, ktoré viedli buď k rozkolu (r. 1054), alebo k vzniku nových cirkví. Aj na Slovensku funguje niekoľko reformovaných cirkví. Ale oproti rímskokatolíckej sa niektoré štatisticky ani nedajú podchytiť. Napríklad k Cirkvi československej husitskej sa pri sčítaní ľudu v roku 2011 prihlásilo len 1 782 členov, čo je ozaj nepatrný počet. Cirkev bratská, ktorej vraj významným členom je novinár z Pod lampy, má 0,1 percenta veriacich. Reformovaná kresťanská

cirkev má 1,8 percenta a evanjelická cirkev a. v. 5,9 percenta členov. Pritom rímskokatolíkov a gréckokatolíkov je 65,8 percenta. Slovenská ústava každému občanovi zaručuje náboženskú slobodu, takže je nepochopiteľné, ak je niekto nespokojný v nejakom cirkevnom spoločenstve a nehľadá cestu k inému, ale sa usiluje ho reformovať alebo skôr rozložiť.

■ BEZÁKOVA ŽALoba

Pre mnohých neprajníkov katolíckej cirkvi bola priam zadosťučinením Bezákova obžaloba svojho predchodcu Sokola z neprehľadných finančných praktík. Isteže nepoznáme hospodárenie v arcidiecéze, ale Bezákom spomínaných 1,5 milióna dolárov, ktorými chcel kompromitovať Sokola, sa napokon obrátilo proti nemu. Po tom, keď médiá zverejnili dva šeky, z ktorých jeden od Sokola prevzal sám Bezák a druhý jeho riaditeľ arcidiecézy, sa ukázalo, že Bezák vedel o dolároch z USA, teda klamal. A namiesto toho, aby ocenil, že sa Sokol spomínaných peňazí vzdal v prospech arcidiecézy, zaútočil...

Neprehliadnuteľnou postavou, ktorá pred vznikom SR tvrdo útočila proti jej zakladateľom a v súčasnosti sa pustila do cirkvi, je Štefan Hríb. Od roku 1998, keď sa verejnoprávných médií zmocnila pravica, sa už z verejnoprávného mediálneho priestoru nevzdialil. Pohotovosť dáva priestor ľuďom, ktorým cyrilo-metodské dedičstvo nič nehovorí, popierajú zakotvenosť našej kultúry v kresťanstve, ba dokonca popierajú Slovákov ako národ s dlhou históriou. Nie je sám. V rozhlase mu kontruje Juraj Hrabko a z pozadia dramaturg Róbert Kotian. Takže radosť z 1 150. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu môžu ešte médiá poriadne zakaliť. Žeby to odštartovali práve Bezákovi?

povahy Cirkvi. Chceme ju naojak stále lepšie a hlbšie chápať ako tajomnú skutočnosť, v ktorej je prítomný Kristus, a milovať ju, lebo ju miluje Kristus a vydal seba samého za ňu.

■ BUDOVANIE JEDNOTY

Týmto pozývame klerikov i laikov katolíckej Cirkvi, aby sa pridali k tomuto prejavu spolupatričnosti a vnútornej jednoty, ktorú chceme budovať v jednote so Svätým Otcem, s biskupmi a s kňazmi Slovenska, v otvorenosti voči svetu, voči blízkym i vzdialeným a voči každému človeku dobrej vôle. Vyjadrujeme duchovnú blízkosť a hlbokú úctu najmä voči predsedovi KBS Mons. Stanislavovi Zvolenskému, ako i k ostatným biskupom na Slovensku, i voči všetkým kňazom, ktorí dennodenne vykonávajú verne svoju kňazskú službu a ktorí sú dnes povrchné a tendenčne označovaní za „spiatočníckych“, „skostnatejších“, „uzavretých“. Vyjadrujeme i našu duchovnú blízkosť Mons. Róbertovi Bezákovi a prosíme Boha, aby našiel v sebe dostatok pokory a zrelosti, aby prijal rozhodnutie Svätého Otca a rešpektoval vlastnú vnútornú povahu Cirkvi.

PhDr. Juraj Vittek, PhD., farár v Senci a moderátor Komunity Oratória svätého Filipa Neriho
Mgr. Andrej Šottník, farár v Senci
Mgr. Tomáš Krampľ, kaplán v Senci

ThLic. Jozef Vadkerti, farár-dekan v Bratislave-Podunajských Biskupiciach

Mgr. Monika Jucková, výkonný riaditeľ Centra pre rodinu Bratislavskej arcidiecézy

Samuel Brečka, spoločenstvo MZK

ThDr. Stanislav Stohl, PhD., farár-dekan v Moste pri Bratislave

Mgr. Ján Hudec, farár-dekan v Malackách

Mgr. Ján Adamus, farár-dekan v Bratislave-stred

Výzva klerikom a laikom k spolupatričnosti katolíckej cirkvi K odvolaniu trnavského arcibiskupa

Foto: archív

Ako kňazi a laici, citliví na dianie v Cirkvi na Slovensku i mimo jeho hraníc, v súvislosti s odvolaním Mons. Róberta Bezáka z úradu trnavského arcibiskupa citíme potrebu vyjadriť verejne podporu Svätému Otcovi a jeho rozhodnutiam i biskupom na Slovensku na čele s predsedom Konferencie biskupov Slovenska Mons. Stanislavom Zvolenským.

Chceme sa s rozhodnosťou ohradiť proti jednostrannému, tendenčnému a redukovanému hanojeniu Cirkvi na Slovensku a jej predstaviteľov, ktorá je stavaná do pozície skostnatej, mocenskej, uzavretej a neľudskej inštitúcie v protiklade s postavou Mons. Róberta Bezáka.

KAUZA BEZÁK

Je stavaný mediálne do pozície biskupa s „ľudskou tvárou“, ktorý je jedinou pozitívnu postavou Cirkvi na Slovensku a ktorý bol „umlčaný zo závidia“. So žiaľom konštatujeme, že niektorí členovia katolíckej Cirkvi vnášajú do srdca veriacich pochybnosti o samotnej hierarchii Cirkvi a vyvolávajú voči nej nedôveru.

■ POKRIVENÝ OBRAZ

Chceme zdôrazniť, že takáto mediálna „panika“ nie je skutočným obrazom katolíckej Cirkvi. V Cirkvi na Slovensku je mnoho otvorených, vzdelaných a moderných klerikov i laikov. Cirkev pracuje, žije a koná svoje poslanie v tichosti každodennej služby, s mnohým ovocím a požehnaním, ako i so všetkými obmedzeniami a s biedami, ktoré prináša jej ľudský prvok a slabosť. Na Slovensku máme stovky kňazov a množstvo biskupov, ako i laikov, blízkych Bohu i ľuďom, ktorí dennodenne pracujú pre dobro Cirkvi, ktorí však nezabúdajú na nadprirodzený poklad, ktorý im bol zverený, a na vlastnú povahu Cirkvi. Chceme im vyjadriť svoju úctu a podporu.

Sme presvedčení, že veriaci na Slovensku majú schopnosť zorientovať sa v tejto delikátnej a bolestivej situácii a prejavia svoju spolupatričnosť s Cirkvou. Druhý vatikánsky koncil nás vyzval k otvorenosti voči svetu, aby sme sa otvorili výzvam súčasnej spoloč-

dokonce aj pookšením. Nedostatok kresťanskej formácie, povrchnosť kresťanov, ba dokonca i kňazov, neznalosť katolíckej náuky, nedostatok chápania vlastnej povahy a poslania Cirkvi, to sú skutočné výzvy pre Cirkev na Slovensku. „Poľudštit“ Cirkev už nemusí zna-

Arcibiskup R. Bezák by mal prijať rozhodnutie Svätého Otca.

nosti. Chceme sa s celým srdcom prihlásiť k týmto výzvam, ktoré sú formulované v dokumentoch II. vatikánskeho koncilu, interpretovať ich však v kontinuite s celými dejinami a trvalou povahou Cirkvi. Dnes však už stojí pred nami nie menej vážna výzva – čeliť sekularizmu, ktorý podkopáva samotné základy identity Kristovej Cirkvi. Snaha „prispôbiť“ Cirkev svetu“ sa pre Cirkev v súčasnosti stáva

menáť iba budovanie „spirituality spoločenstva“, otvorenosti a ľudskej blízkosti, ale aj „demokratizáciu“, ktorá prekračuje samotnú vnútornú povahu Cirkvi, a aj stratu zmyslu pre posvätno a zrieknutie sa toho, čo je Cirkvi najvlastnejšie: teda prinášať „zbožštenie“ (posvätenie) človeka, ktoré dáva človeku plnosť jeho dôstojnosti. Takéto redukovanie by bolo likvidáciou samotných základov vnútornej

SEBAOBRAHA

Podľa vyhlášky o zábavnej pyrotechnike je „ohňostroj svetelný a zvukový efekt spôsobený uvoľnením energie chemickými reakciami pri horení alebo explózií špeciálnych výbušnín alebo rakiet, určených výlučne na tento účel“. Ohňostroj vymysleli v Číne pred stáročiami, krátko po vynáleze strelného prachu.

Ohňostroje márnosti

Odvtedy boli svetelno-zvukové efekty sprievodnými javmi rôznych slávnostných príležitostí. Ohňostroje však mohli pripravovať a odpaľovať vždy len majstri poverení cisárskym dvorom. Tajomstvo používania výbušnín aj na zábavné ciele bolo veľmi prísne strážené. Dnes je to inak. Zábavná pyrotechnika je voľne v predaji, a preto výbuchy rôznych petárd počuť okolo Silvestra takmer neustále, aj keď vyhláška stanovuje, že strieľať sa môže len od 16. hodiny 31. 12. do 2. hodiny 1. januára. Celkom zvrátené je, keď sa výbuchy ozývajú v čase Vianoc, ktoré majú byť sviatkami mieru a pokoja...

S úderom polnoci a príchodom 1. januára sa nad Bratislavským hradom rozžiarila nočná obloha slávnostným ohňostrojom nielen na uvítanie príchodu Nového roka 2013, ale aj na oslavu 20. výročia samostatnosti Slovenskej republiky. Kytice svetlíc rôznych tvarov vo farbách slovanskej trikolóry sa nad hradom objavovali dvadsať minút, čo symbolizovalo dvadsať rokov samostatnosti Slovenska. Menšie súkromné ohňostroje zo zábavnej pyrotechniky strieľajúce kdekoľvek po Bratislave i celom Slovensku nemali šancu konkurovať slávnostnému ohňostroju, ktorého tvorcovia dokázali, že profesionálne zvládnutá svetelná paráda môže byť pre divákov nezabudnuteľným zážitkom. Oblúbenosť ohňostrojov súvisí s ľudskou fascináciou ohňom a s navodením slávnostnej atmosféry.

Žiaľ, aj po tomto Silvestri sa ukázalo, že keď dvaja robia to isté, nie je to vždy to isté. Profesionáli zvládli svoju úlohu bravúrne, no fušeri z radov amatérskych manipulátorov s výbušnínami opäť rozšírili štatistiky úrazov a úmrtí spôsobených neodborným zostrojaním či používaním pyrotechniky. Pre vlastnú hlúposť bolo výbušnínami tridsaťštyri ľudí zranených a jeden zabitý. Nešťastie sa stalo pár minút po polnoci v obci Rybany v okrese Bánovce nad Bebravou. Pyrotechnika explodovala a Emilovi S. († 60) odtrhla hlavu a ruky. Polícia prípad vyšetroje. Emil S. vkladal pravdepodobne podomácky vyrobenú nálož pyrotechniky do vetracieho otvoru na pamätníku padlým vojakom a chystal sa ju odpáliť. V tej chvíli výbušina explodovala.

Pre všetkých nepoučiteľných laikov riskujúcich svoje i cudzie životy je tu odkaz od básnika: „Počuť len rachot a trieskanie, no lenže takto podobne znie predsa strelba vo vojne! Prečo nesmie prísť pokojne? Bez pátosu a pokorne, iba tak v pietnej tichosti ako dar z Božej milosti. Strieľate do neba z hlúposti, je to len ohňostroj márnosti...“

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ

So spisovateľom Petrom Štrelingerom o zneužití tisícov darcov na Národný poklad

Pokračuje otváranie bolavej Pandorinej skrinky

Takmer dve desaťročia uplynuli, čo odišiel z redakcie SNN a z funkcií vo výbore MS a v Správnej rade Nadácie Matice slovenskej. Dvadsať rokov nepublikoval v periodikách Matice slovenskej. Z Matice ho prestali pozývať na akékoľvek podujatia. Mal pocit, že bol skoro dve desaťročia „persona non grata“ pre Maticu. Zvlášť ho škrel osud zbierky na Národný poklad, na ktorej zrode sa podieľal. Predhľad skladoval v šuplíku dokumenty týkajúce sa „zbierky“, výstrižky z novín, fotografie... V priebehu minulého roka po výmene vedenia na poste predsedu Matice svítila nádej, že sa v tejto národnej inštitúcii niečo mení. Zmenila sa i redakcia SNN. Zrazu sa začalo písať o „ukradnutom poklade“. Vznikla petícia, ktorá žiada Nadáciu Matice slovenskej informovať o stave Národného pokladu. Koncom novembra sme ho navštívili v dome na Morave, kde teraz býva s predsedom petičného výboru Jozefom Šimonovičom. Spisovateľ a matičiar Peter ŠTRELINGER teda prehovoril.

Zhováral sa Peter VALO – Foto: autor

■ **Spisovateľ Peter Štrelinger je autorom próz Láska a smrť, Od rána bláznivý deň, satirických próz Zbožňujem svojho šéfa, Salakúzy, Psia demokracia, drám Spolok drobnochovateľov a Hádička, životopisného románu o P. O. Hviezdoslavovi Spútaný Prometheus, dvojdielnej literárnej biografie o osobnostiach slovenského literárneho života Kto proti osudu. Ako publicista vydal knihy reportáží V centre Bermudského trojuholníka a Spravodlivý medzi národmi. Štrelinger je dlhoročným členom Matice slovenskej a bol i jej pracovníkom. Patrí medzi ľudí, ktorí výrazne poznačili činnosť tejto organizácie. Do Matice vstúpil v roku 1968 v čase jej znovuzrodenia, keď mala takmer stotisíc členov – dnes ich má 27 400. Ako si na to obdobie spomína...**

Po skončení vysokej školy v roku 1968 som pol roka učil na Kysuciach. Od 1. januára 1969 ma prijali na konkurz do literárneho archívu MS. Bola to zaujímavá robota. Za „tvrdej normalizácie“ sme napríklad s Tomášom Winklerom nahrali spomienky predstaviteľov slovenskej katolíckej moderny, kňazov Pavla Gašparoviča Hlbinu a Jána Harantu. Do Archívu Matice sme odkúpili rukopisy viacerých proskribovaných autorov (napr. J. Špitiera, H. Ponickéj), čo sa nepáčilo normalizátorom. V roku 1974 muselo odísť asi tridsať ľudí. Najprv odišli redaktori Matičného čítania Palo Hruz, Ivan Kadlečík, Jaro Rezník, Tomáš Winkler. Predsedom Matice bol po roku 1968 Laco Novomeský. Chorý básnik už nedokázal veci zvrátiť. Táto perzekúcia ľudí, ktorí aktívne vystupovali proti okupácii a normalizačným procesom, bola morálnym terorom. Všetci prepustení museli odísť na vlastnú žiadosť. Namiesto nich prichádzali normalizátori posvätení OV KSS. Riaditeľkou vydavateľstva Matice slovenskej sa stala napríklad súdružka, ktorá predtým pracovala v zelovoci. Cenzúra pod jej dohľadom mala tragikomické

kontúry. Neskôr táto dosť negramotná pani skončila vo väzení. Pozitívne bolo, že po smrti Novomeského sa predsedom Matice stal Vladimír Mináč. Žiaľ, predseda Matice sídlil v Bratislave a do Martina veľmi nedoviedel. Matica fungovala pod kuratelou Okresného výboru KSS v Martine, ktorému prislúchalo správa Matice s príznačným menom Krivuš a ďalší normalizátori. Prišlo i na mňa. Krivuš si ma predvolal, aby som dal „dobrovoľne“ výpoveď, pretože som vraj pomáhal antisocialistickým živlom. Za vinu mi kládol moje občianske postoje a podiel na vydávaní kníh a textov „zakázaných“ autorov v Matici. V roku 1975 mi Vladimír Mináč povedal: „Ja vás už chrániť nemôžem, vyserte sa na to, choďte z Martina preč.“ a vzápätí prehovoril Andreja Plávku, aby ma prijal na Zväz slovenských spisovateľov. Odsťahoval som sa teda z Martina a strávil ako referent literárneho oddelenia ZSS so základným platom 14 rokov. Potešiteľné je, že som napísal za ten dlhý čas niekoľko kníh.

■ Čo sa stalo po novembri 1989?

Dočasne som robil tlačového tajomníka ZSS, ktorý sa pretvoril na SSS. Odtiaľ som odišiel bez peňazí. V marci v roku 1990 som dostal od správcu Matice rehabilitačný list, v ktorom sa okrem iného písalo: „Sme pevne presvedčení, že našu snahu aspoň čiastočne odčiniť krivdy, ktoré ešte dlhé roky budú výkričníkom doby „normalizátorov“, prijmite s pochopením a porozumením. Je prejavom dobrej vôle nielen vedenia Matice slovenskej, ale aj jej pracovníkov zmierniť Vašu bolesť spôsobenú pošliapaním základných ľudských a občianskych práv. Tento akt považujte zároveň za úplnú občiansku a politickú rehabilitáciu.“ Tento list, podpísaný novým správcom MS doc. Imrichom Sedlákom, ma zároveň vyzýval na spoluprácu s Maticou slovenskou. Hovorilo sa o tom, že vzniknú Slovenské národné noviny, ktorých šéfredaktorom mal byť Roman Kaliský. Ale Kaliský dostal

ponuku ísť za riaditeľa STV. V tom čase som napísal scenár venovaný Clementisovi a ďalším obetiam násilia a pripravil som kultúrny večer. Ministrom kultúry bol herec Ladislav Chudík. Poprosil som ho, či by v programe neprečítal Clementisove listy z väzenia. Povedal: „Áno.“ Poznal moje postoje k minulému režimu a najmä veľký kritický článok, ktorý uverejnila Pravda s názvom Satira ako súčasť hľadania pravdy, ktorý veľmi pobúrili Pezlára a Biľaka. Vedel tiež, že som za normalizácie (1987) poskytol odvážny rozhovor Neaglymu pre Hlas Ameriky. Opýtal sa ma: „Kde teraz pracujete?“ Hovorím: „Tri mesiace som už bez zamestnania.“ „Nechcete, aby som vám pomohol?“ Hovorím mu: „Najradšej by som šiel do novín.“ „Do akých?“ Povedal som mu, že majú vzniknúť SNN, ale nemajú peniaze na platy redaktorov. Zavolať si tajomníka ministerstva kultúry a dal príkaz, aby prideliť Matici ročný plat na funkciu nového redaktora SNN. Menovite mňa! Stal som sa tak doslova prvým redaktorom znovuoobnovených Slovenských národných novín.

■ Aké v nich boli nové začiatky?

Kruté. Nemali sme nič. Spolu s Tomášom Winklerom sme robili prvé čísla. Redakcia bola v Martine a ja som bol redaktorom bratislavskej filiálky. V máji prišiel do bratislavskej redakcie Drahoš Machala. Chodili sme po zhromaždeniach a predávali sme SNN aj na ulici ako kolportéri. Vlády sa menili. Po ročnej Čičovej prišiel Mečiar, po ňom Čarnogurský. Matica sa ocitla znovu v nemilosti, ale zo SNN sa stal týždenník, ktorý mal svoju váhu.

■ Ako ste vnímali vznik štátnosti?

Keď zarezonovala myšlienka slovenskej zvrchovanosti, začali k nám na Františkánsku 2 v Bratislave chodiť pronárodne orientovaní ľudia, ktorí prispievali do SNN. Jedného marca 1991 bolo veľké zhromaždenie na Námestí SNP, kde sa zišlo okolo stotisíc ľudí. Vystúpil na

ňom aj Roman Kaliský a splnil sľub, ktorý dal americkým Slovákom, že pri veľkom mítingu vyzve na vyhlásenie zvrchovanosti. Aj sa tak stalo. Redakcia SNN bola tvorivou dielňou slovenskej štátnosti. Na kongrese slovenskej inteligencie na Donovaloch sa zišla umelecká inteligencia a významní podnikatelia. Jasne sme pomenovali cieľ: samostatný štát.

■ Kde vznikla myšlienka, aby sa Markuš stal predsedom Matice?

To bolo, ak sa nemýlim, ešte v júli 1990. V Uhrovci zasadalo predsedníctvo a výbor Matice slovenskej. Bolo tam aj zhromaždenie SNS. Vystúpil na ňom Alexander Dubček, ktorý bol vtedy za zachovanie federácie. Detvanci s valaškami hrozili Dubčekovi inzultáciou. Na jeho obranu sa postavil napodiv Víťazoslav Moric, ktorý mal veľkú popularitu. A Matica slovenská bola v tom čase bez predsedu. Po Mináčovi nastúpil architekt Viliam Gruska, ktorý v júni 1990 odstúpil. Uvažovalo sa o náhrade. Práve v Uhrovci navrhol ekonóm Hvezdoň Kočtúch ekonóma Markuša. Prekvapujúci návrh pre väčšinu prítomných matičiarov: ekonóm Jozef Markuš, bývalý podpredseda vlády za KDH, ktorý bol v Matici neznámy, sa mal stať predsedom napriek tomu, že nebol prítomný. Bol v tom čase kdesi na štáži v USA. Nemali ani jeho telefónne číslo. Bola to raritná situácia: Napriek tomu ho s jeho podmieneným súhlasom výbor a predsedníctvo zvolili za predsedu.

■ Matica sa dostala do stredobodu záujmu. Napriek tomu počet jej členov nestúpol. Prečo?

Význam Matice bol v roku 1989 nulový. Matica neskôr premrhala podpisovú akciu za jazykový zákon, zápas „o pomlčku“, o zvrchovanosť aj o štátnosť. Nepodchytila masu ľudí, ktorá sa do týchto aktivít zapojila.

■ Sám ste priniesli niekoľko návrhov...

Navrhol som napríklad, aby sa po vyhlásení zvrchovanosti symbolicky pripomínal tento akt zapalovaním vatier zvrchovanosti. Vychádzal som z tradícií, že Slováci vždy signalizovali pohyb i nebezpečenstvo zapálením vatier na kopcoch. Navrhol som tiež sadenie lip slobody, ktoré sa začali sadiť v septembri 1992 tak ako v roku 1918 pri vzniku ČSR.

■ Zbierka na Zlatý poklad sa tiež vraj zrodila vo vašej hlave.

Na valnom zhromaždení MS v roku 1992 ma zvolili za člena výboru MS. Medzitým vznikla Nadácia Matice slovenskej. Na výbore schválili členov správnej rady na štvorročné obdobie. Jedným z nich som bol aj ja. Pravda, aby mohla Matica slovenská a jej Nadácia podporovať kultúrne a spoločenské aktivity, potrebovala finančné zdroje. A tak na jeseň v roku 1992 vznikol nápad na celonárodnú zbierku na Národný poklad. Zbierku sme chceli vyhlásiť spolu so vznikom štátu. Túto myšlienku uvítali aj zahraniční Slováci, ktorí podporovali vznik samostatnej Slovenskej republiky a chceli tomuto aktu pomôcť aj materiálne. J. Markuš sa k tejto myšlienke staval rozpačito. Blížil sa prvý január. A spolu s Novým rokom 1993 a vyhlásením štátu aj avizované vyhlásenie celonárodnej zbierky. Nebolo vyriešených viacero otázok: kto bude zbierku

organizovať, ako odmeniť ľudí, ktorí prispievajú peniazmi a vecnými darmi. Malo by to byť niečo také ako za prvej Slovenskej republiky, keď dávali darcom obrúčku s nápisom Slovenský štát ďakuje. Navrhli sme medailu. Pri reportáži v Kremnici som sa zoznámil s ekonomickou námestníčkou Štátnej mincovne Vierou Vaskou. Bola to šarmantná pani. Jej muž robil na radnici. Markuš stále otáľal, že s tým treba počkať, lebo sa zbierka nezačala. Opýtal som sa ho, kedy dáme vyraziť medaily, čas nás tlačí, treba urobiť návrh a dať objednávku do Kremnice. A on ako zvyčajne vraví: „Nejako sa to musí urobiť!“ A samozrejme zabudol na to, že to musíme urobiť my. Tak som sa zachoval ako „partizán“. Na základe nekrýtej objednávky na hlavičkovom papieri Združenia slovenských novinárov, ktorý som podpísal, upravili v Kremnici výtvarný návrh medaily, čo nakreslila moja dcéra, a vyrazili pol milióna pamätných postriebných medailí. Keď sa zbierka spustila, mohli sme ich dať darcom. Tie medaily sa z peňazí Nadácie uhradili až neskôr. Keby sa to nestalo, boli by ma asi zavreli za podvod pre tú objednávku... Zbierku sme chceli vyhlásiť slávnostným spôsobom. Vytvorili sme veľkolepý program Klenoty ducha. Bol som autorom scenára. V opere SND vystúpili Roman Kaliský, podpredseda vlády Roman Kováč, Jozef Markuš, recitovali Gustáv Valach, Dušan Jamrich, speval Dušan Jarjabek, účinkoval SLUK, Hanka Hulejová, Darina Laščiaková a ďalší umelci. Ľudia prichádzali a hneď v prvý večer začali dávať peniaze, šperky, príbory a drahé hodinky...

■ Robil sa zoznam darovaných vecí?

Podpísala sa dohoda medzi Maticou, Národnou bankou a Všeobecnou úverovou bankou. Podľa nej dary preberali úradníci VÚB. Každý z darcov dostal dokument s presným opisom daru. Potom prišiel šok. Keď bola zbierka 31. januára 1993 odštartovaná v opere SND, predseda MS Markuš ju z nepochopiteľných dôvodov napriek protestom Romana Kaliského na osem dní prerušil. Ľudia nosili do banky dary, a tá ich nemohla prebrať. Tak sa rozbehnutá iniciatíva pribzdila a schladil zápal darcov. Akcie na podporu zbierky sa potom rozbiehali ťažšie.

■ Do zbierky sa zapojili zahraniční Slováci.

Tí prejavili veľký záujem. Pred Veľkou nocou sme vycestovali s Vladimírom Hromým z VÚB dohodnúť konkrétne veci. V Toronte nás privítal podnikateľ Jozef Hoffmann a ďalší významní krajanovia a došlo k Torontskej dohode. Dohodlo sa, že každý zahraničný Slovak, ktorý prispieje na zbierku, dá 100 dolárov, kým u nás stačilo 100 korún. Podobnú dohodu sme urobili aj v New Yorku a vo Washingtone. Vďaka tomu americkí Slováci prispeli veľa. Šeky a peniaze preberal na našej misii riaditeľ sekretariátu VÚB Vlado Hromý. Správa Nadácie MS ma spolu s V. Hromým poverila funkciou splnomocnenca zbierky na Národný poklad. Nikdy som však nedostal dekrét, ale robil som túto funkciu. Robili sme tlačové besedy a vydávali bulletin.

■ Vo všeobecnosti sa vedelo, že sa aj na Slovensku veselo kradne. Nebáli sa ľudia, aby zbierka neskončila ako zbierka na Alweg?

Darcovia chceli garancie. Pripravili sme štátut zbierky aj so systémom kontroly; 26. mája 1993 sa malo uskutočniť zasadnutie Nadácie v Klube Apollo v Bratislave, kde sa mal schváliť štátut. Predpoludním som tam bol ešte ako člen správnej rady. Popoludní sa však na tom istom mieste konalo ďalšie zasadnutie už bez mojej účasti v Správnej rade Nadácie MS. Jednoducho ma protiprávne vyhodili z funkcie, na ktorú bol štvorročný mandát. Prepúšťací dekrét podpísal Jozef Markuš. Chystalo sa aj moje „uvolnenie“ z redak-

cie Slovenských národných novín. Keď som bol na tvorivom štipendiu, servilný šéfredaktor SNN M. Majer navrhol zrušiť moje miesto redakcie vo filiálnej bratislavskej redakcii. Napísal som správcovi Matice Mišovi Kováčovi, že v tomto kupleraji nechcem ďalej existovať. V júni som odišiel zo SNN a neskôr som začal pracovať v denniku Slovenská Republika. Abdikoval som aj z členstva vo výbore Matice slovenskej.

Predseda Markuš mal v tom čase veľkú popularitu. Myšlienka, že by sa tento „svätý muž“ mohol podieľať na nekalých praktikách, bola nemysliteľná. Tú vojnu som nemal šancu vyhrať. Markuš bol nedotknuteľný. Je výsmechom „matickej“ demokracie, že boli upravené aj stanov: pôvodne bol podľa stanov MS volený predseda na dve funkčné obdobia. Jozef Markuš na základe upravených stanov mohol byť volený na doživotie. Ľudia v Matici mali klapky na očiach. A obrovské peniaze, ktoré priaznivci Matice vložili do maticných investičných fondov, zbierok a iných príspevkov, sa strácali v „čiernej diere“. Zodpovednosť za tieto čachre, machle nieslo vedenie MS. No málokto si dovolil vysloviť kritiku nahlas! Svoju nespokojnosť s čachrovaním s maticným fondom

a so zbierkou prejavil vtedy aj Roman Kaliský. Publikoval ju v Literárnom týždenníku.

■ Prečo previezli z VÚB, kde bol pohyb peňazí a cenností kontrolovateľný, poklad do Matice?

To sa už stalo mimo mňa. Nepracoval som už ani v redakcii SNN, ani som nebol členom správnej rady v Nadácii. No bolo to porušenie všetkých dohôd a zásad, ktoré sa sľubovali pri vyhlásení zbierky na Národný poklad. Vyzbierané peniaze a vecné dary mali byť nedotknuteľné. Nadácia mohla využívať len úroky zo základiny. A tá mala ostať vo VÚB, prípadne v NBS. Pokiaľ viem, dôvodom na prevoz boli vraj veľké požiadavky banky. Dnes nikto nevie, či sa do maticného sejfú dostalo všetko, čo sa tam zapečatilo. Kontrola, ktorej výsledkom bol počet zapečatených škatúl, je smiešna. Mám pocit, že to, čo vzniklo z nadšenia a zadarmo, sa stalo komusi dojnou kravou. Nehovorím len o Zlatom poklade. Treba hľadať odpovede na otázku: čo sa stalo s kupónovými knižkami, ktoré priaznivci MS nezištne venovali do Maticného fondu, a kde skončili peniaze, ktoré vložili do zbierky Koruna Matici. Podľa mojich vedomostí bolo v nej ďalších 30 miliónov korún.

■ Vráťme sa ešte k nedotknuteľnosti peňažnej základiny. Ako je možné, že banka vyplatila základinu? Čo by sa s tým malo robiť?

Je pre mňa nepochopiteľné, ako sa stalo, že Jozef Markuš mohol disponovať peňažnou základinou zbierky na Národný poklad. V Dohode, ktorá bola uzatvorená medzi Nadáciou MS, Národnou bankou Slovenska a Všeobecnou úverovou bankou, sa v článku 2b. uvádza: „V prípade, že hodnota devízových a valutových darov dosiahne výšku 10. tis. USD, resp. CAN, resp. DM, budú tieto prevedené na 6-mesačné vkladové účty pri aktuálnej úrokovej sadzbe, vedené vo VÚB v prospech Národnej banky Slovenska ... Ak dosiahne korunový vklad sumu 100 mil. KS, stane sa (každých 100 mil.) položkou aktív v bilancii NBS. Avšak disponovať s týmto vkladom môže NBS až po uplynutí viazaného termínu, pričom len so súhlasom Správnej rady Nadácie MS. V tomto prípade bude VÚB 1/3 výnosových úrokov (5 %) postupovať na bežný účet Nadácie MS a zostávajúce 2/3 (10 %) bude kapitalizovať a pripisovať v prospech vkladu NBS.“

Počas dvoch rokov korunový vklad získaný zo zbierky bude mať charakter depozita NBS u VÚB, a. s.,

a disponovať ním možno iba so súhlasom všetkých troch účastníckych strán.

3. Nepeňažné dary (drahé kovy, resp. kamene, a klenoty, resp. šperky) získané v zbierke, budú pravidelne presúvané z VÚB do hlavnej pokladnice NBS.

Všetky tri strany – NMS, NBS a VÚB – sa zaväzujú trvale a v pravidelných intervaloch informovať obyvateľov SR prostredníctvom STV, denníkov o hodnotách získaných zbierkou, o stave na účtoch a o aktívach NBS a zverejňovať menovitých darcov na Národný poklad.

A čo je veľmi dôležitá vec: zo štatútu zbierky (jeho návrh som pripravil spolu s Ing. V. Hromým), ktorý mal byť schválený v máji 1993 na zasadnutí Správnej rady Nadácie MS, prešiel do dohody NBS, NMS a VÚB odsek, v ktorom sa píše: „Nadácia MS vytvorí z radov obyvateľov SR – prvých darcov – 5 – 7-člennú dozornú radu zbierky, ktorá bude dohliadať na dodržiavanie pravidiel vyjadrených v tejto dohode, kontrolovať priebeh zbierky, stav a manipuláciu s ňou a ziskovými prostriedkami.“ Štatút zbierky sa nikdy s nerealizoval v praxi a po mojom odchode zo Správnej rady Nadácie MS sa už neustanovila ani takáto dozorná rada.

Žeby tým niekto cielene vytvoril priestor, aby mohol zozbierané peniaze pochybne investovať alebo aj ukradnúť? Za týmto krokom sa skrýva aj odpoveď na prípadnú otázku, prečo som bol vtedy nepohodlný. Príliš dobre som videl medzi prsty tých, čo mohli finančné prostriedky protiprávne použiť na svoj prospech. Nuž spytujem sa: Na základe akej dohody medzi NBS, VÚB a NMS sa mohlo disponovať základinou zbierky a vložiť ju ako investíciu do nebankovej inštitúcie? Treba sa preto spýtať guvernéra NBS a prezidenta VÚB, či s Jozefom Markušom ako predstaviteľom MS a Nadácie podpísali nejakú novú dohodu, ktorá umožnila manipulovať s nedotknuteľným Národným pokladom! A ak takáto zmluva nejestvuje, potom treba podať na súd priamo žalobu na vinníka za neoprávnené použitie zbierky na Národný poklad! To totiž nie je sprenevera necelých 30 miliónov, v dnešnej mene ani nie jedného milióna eur. To je najmä morálna krádež a zneužitie dôvery tisícov ľudí, ktorí verili Matici a chceli prispieť na zveladenie prosperity našej vlasti. Matica stratila dôveru občanov. Povedzme si pravdu, hoci je krutá: kto bude v budúcnosti dôverovať zlodejovi?

Vyhlásenie účastníkov 21. plenárnej konferencie slovenskej inteligencie

Dvadsať rokov života vo vlastnom štáte

Vyhlásenie prijaté všetkými účastníkmi konferencie

Koncom roka 2012 sa konala celoslovenská konferencia Nová generácia, nové východiská slovenských národovcov, ktorú zorganizovali Spoločnosť slovenskej inteligencie Korene, Stála konferencia slovenskej inteligencie Slovakia plus a Slobodná rada slovenského národa obnovená Slovenská národná rada. Z vyhlásenia slovenských patriotov vyberáme:

Po 20. rokoch skúseností slovenskej spoločnosti vo vlastnom samostatnom štáte konštatujeme, že hoci mnohé problémy spojené s doteraz najzávažnejšou zmenou v našich novodobých dejinách sme ako národ zvládli nad očakávanie úspešne, nepomerne viac problémov ešte stále čaká na svoje riešenie v zmysle našich predsavzatí, v zmysle potrieb a záujmov slovenského národa, ale aj v zmysle výziev a čoraz náročnejších požiadaviek súčasného sveta. Slovenský národ zmenu podmienok zvládol. V mnohých ohľadoch sa však zreteľne prejavuje nedostatočná skúsenosť našich predstaviteľov s riadením a vedením štátu. Dokazuje to napríklad aj nedostatočná diverzifikácia nášho strojárstva, jednostranne orientovaného na montáž automobilov, či úpadok poľnohospodárstva, ale aj naša vysoká závislosť od cudzích zásobovacích reťazcov a takmer úplná odkázanosť na cudzie lieky či vysoké technológie. Pripomínáme, že každá závislosť či odkázanosť na cudzích je nielen ponižujúca, ale aj nebezpečná, lebo obmedzuje našu slobodu a suverenitu.

■ ZBAVOVANIE SA SUVERENITY

Za najnebezpečnejší z negatívnych trendov nášho politického vývoja od 1. 1. 1993 považujeme smerovanie k zbavovaniu sa suverenity, ktorá je podstatou a zmyslom každého štátu. Ohrozená je aj naša integrita a územná celistvosť, teda samotné základy našej štátnosti. Takýto stav a k nemu vedúce konanie je v príkrom rozpore s Ústavou SR aj s našimi národnostnými záujmami!

Po tisícročiach vlastného vývoja už nemáme právo byť naivní ani prekvapení. Nech sa udeje čokoľvek – musíme byť pripravení! Naša skúsenosť nám hovorí, že zápas o životný priestor, úspešnosť a vplyv sa neuskutočňuje iba vojenskými prostriedkami, ale prebieha sústavne a všetkými formami. Okrem iného aj obsadzovaním trhového priestoru, skupovaním pôdy či zaberaním ropných – v našom prípade vodných

– zdrojov. Budme opatrní a prezieraví, konajme múdro a pamätajme, že každé nebezpečenstvo je vždy o tolko väčšie, o čo menej si ho uvedomujeme či pripúšťame! Preto by sme nemali podceňovať žiadny problém, ale riešiť ho podľa možnosti preventívne.

Znova upozorňujeme, že vyľudňovaním najmä prihraničných oblastí sa dopúšťame tzv. kosovizácie nášho územia. Treba si tiež uvedomiť, že nie je v záujme nášho štátu ani to, aby sa neorganicky a živelný rast Bratislavy uskutočňoval na úkor celej SR.

■ STRATEGICKÉ ZÁUJMY

Každý zvrchovaný subjekt chráni svojich občanov a zdroje svojej suverenity, preto je nevyhnutné, aby o strategických záujmoch – ako sú napríklad starostlivosť o zdravie obyvateľstva, o jeho výživu, výchovu a bezpečnosť, ale napríklad aj o štátny jazyk a národnú kultúru – rozhodovali orgány štátu a nie súkromný sektor či dokonca cudzinci. Za absurdné považujeme aj to, že slovenské telekomunikácie vlastní cudzí štát!

Slovenskú zem stáročia kultivovali naši predkovia, právom jej dali svoje meno – Slovensko – a tvorí erbový symbol našej vlasti. Pretože je zároveň aj základným zdrojom našej potravinovej bezpečnosti, suverenity a územnej integrity nášho štátu a patrí k nenahraditeľným pokladom nášho národného dedičstva – považujeme chystaný predaj slovenskej pôdy do cudzieho vlastníctva za hrubú politickú chybu naplňajúcu skutkovú podstatu vlastizrady!

Tieto skutočnosti a dynamika svetového vývoja nás nútia prehodnotiť naše doterajšie stereotypy správania sa a zásadne zmeniť náš postoj k povinnostiam a zodpovednosti za vlastný osud. Neodkladne musíme zvýšiť náročnosť voči sebe a najmä voči našim predstaviteľom, ale aj rýchlosť zmien a dobehnúť tak zameškané v minulých obdobiach. V našom životnom záujme je tiež potrebné zbaviť sa falošných mýtov o vlast-

ných dejinách, ako aj vplyvu cudzích ideológií. V čoraz viac preľudnenom svete a v dnes už globálnej konkurencii vo všetkých oblastiach života ľudstva prežije a obstojí iba vnútorne integrovaný subjekt s čo najefektívnejšou organizovanosťou svojho života, ktorý má ujasnenú a vo svojom osobnom aj v spoločenskom vedomí pevne ukotvenú vlastnú identitu ako základ prirodzeného zdravého sebavedomia. Iba tak budeme schopní odolávať aj tým najľakavejším asimilačným tlakom. Pričom hrozí, že čoraz viac. Veď kupovanie si talentov a špičkových kádrov vychovaných a vzdelaných iným spoločenstvom či štátom patrí k najvýznamnejším obchodom v súčasnosti a čoraz viac rozhoduje o vyspelostnej úrovni a úspešnosti tých, ktorí si kupujú „cudzí mozgy“ a využívajú ich na svoje ciele.

Preto sa treba zamerať nielen na vytváranie centier vzdelanosti

DOKUMENT

a tvorivosti umožňujúcich sústavný celoživotný rozvoj osobnosti, ale aj na vytváranie „národných motivačných a rozvojových programov“ využívajúcich náš intelektuálny potenciál pri budovaní nášho štátu a zvyšovaní úrovne nášho života.

■ KONCENTRÁCIA ELITY

Opakovane žiadame orgány SR, aby bola obnovená činnosť Ústavu pre stratégiu rozvoja slovenskej spoločnosti ako vrcholovej inštitúcie sústreďujúcej odborné elity, ktorý by mal byť odborným partnerom politickým orgánom nášho štátu, a nielen navrhovať a posudzovať, ale sa aj partnersky zúčastňovať na všetkých štátnických rozhodnutiach s celospoločenským významom. Skúsenosti z vyspelých štátov dokazujú, že každý, kto chce byť úspešný, musí dlhodobo plánovať svoju budúcnosť a zapájať do riešenia úloh čo najširší intelektuálny potenciál spoločnosti, najmä odbornú elitu. V tom vidíme podstatu a prospešnosť demokratického spoločenského systému,

pričom obsadzovanie do rozhodujúcich riadiacich funkcií a štátnických inštitúcií treba uskutočňovať nie na základe straníckej či príbuzenskej príslušnosti, ale výhradne na základe odbornej spôsobilosti. Len štát vedený takýmito osobnosťami ako morálnymi a odbornými autoritami môže úspešne obstať v globálnej konkurencii.

Že je to možné, dokazujú príklady podobne veľkých ako SR a aj počtom obyvateľov porovnateľných štátov – konkrétne Švajčiarska či severných štátov Európy, ktoré vďaka jasnej štátnej koncepcii, spravodlivo usporiadaným sociálnym vzťahom a efektívne fungujúcej štátnej štruktúre, ale aj zodpovednému plneniu si povinností – nielen odolávajú vonkajším tlakom, ale aj úspešne presadzujú svoje záujmy na medzinárodnom poli.

Za hlavnú príčinu súčasnej globálnej krízy považujeme konzumný spôsob života. Upozorňujeme, že tento, v podstate koruptívny spôsob života je nebezpečný najmä pre tvorivosť, ale je neúnosný aj z hľadiska prírodných a spoločenských zdrojov. Práve takýto životný štýl zničil dosiaľ všetky civilizácie sveta.

■ ISTOTA RODINY

S plnou zodpovednosťou národa, ktorého pôrodnosť klesá, si treba uvedomiť, že jediný inštitút, ktorý v našich dejinách nezlyhal, ale naopak rozhodujúcou mierou umožnil slovenskému národu jeho prežitie, bola a je – rodina. Preto tradičnej slovenskej rodine treba venovať mimoriadnu pozornosť ako jednému zo základov nášho národného dedičstva.

Podporovať treba najmä mladú slovenskú rodinu. Pričom ako časť odmeny za prínosy pri vytváraní celospoločensky prospešných hodnôt možno perspektívnym mladým rodinám – najmä vysokoškolsky vzdelaným – napríklad poskytnúť štátnu pôdu s podmienkou, že sa na nej usadia. Zároveň im treba pomôcť výhodnými pôžičkami, aby nemuseli odchádzať do cudziny slúžiť záujmom cudzích, ale aby plnohodnot-

ne naplnili svoje predstavy a zmysel svojho života doma vo svojej vlasti.

■ SÚSTREDENIE SA NA DORAST

Mladej generácii sa treba venovať nielen v školách, ale aj pri mimoškolských aktivitách a v centrách voľného času. Vzhľadom na súčasný, prevažne sedavý životný štýl treba vytvoriť podmienky najmä na športové aktivity mládeže, aby sme dosiahli jej všestranný harmonický rozvoj ako základ jej zdravia, sebavedomia a konkurencieschopnosti, a naučiť ju slobodne myslieť aj konať a uprednostňovať naše národnostné záujmy pred čimkoľvek iným.

Interval rokov 1918 – 1938 či 1968 – 1989 dokazuje, že približne po každých 20 rokoch – čo je prakticky vek zrelosti a dospelosti jednej generácie – sa v našej spoločnosti udeje niečo významné, ak nie priamo prelomové. Táto výzva čaká aj na nastupujúcu mladú generáciu našich pokračovateľov.

Najsilnejším motorom kľúčovej premeny nášho vedomia na sebavedomý a účinný nástroj našej úspešnosti je mladá slovenská generácia. Jej čas prišiel a musí prevziať žezlo vedúcej sily našej spoločnosti aj s povinnosťami, ktoré sú nezastupiteľné.

Mladej slovenskej generácii odporúčame, aby nadviazala na pravdivý odkaz slovenských dejín a nepočúvala cudzích poradcov, ale vlastný rozum a skúsenosti. Najmä však aby upevnila hodnoty, ktoré vytvorili predchádzajúce generácie, a aj tie, ktoré získala naša generácia. Bolo by to nielen uznaním práce jej predchodcov, ale aj nádejou, že dokáže viesť našu spoločnosť a štát k úspešnej budúcnosti. Preto vítame všetky nové iniciatívy mladej generácie podporujúce náš ďalší rast a rozvoj a ponúkame do tohto procesu všetky svoje schopnosti, skúsenosti a sily.

Dozrel čas, aby sme spoločne začali novú etapu nášho vývoja vo vlastnom štáte. Máme jedinečnú šancu konečne už prekonať tzv. tisícročné preklatie slovenských dejín – ich diskontinuitu a generačnú nespokojnosť. Kto to má urobiť, ak nie my inteligencia slovenského národa –, a kedy, ak nie teraz vo vlastnom štáte? Túto tvorivú prácu – konečne už na prospech nášho národa a štátu – robme s presvedčením, že ak nás spolupráca pri posilňovaní vlastnej identity, upevňovaní integrity a suverenity našej štátnosti zjednotí – úspech nás nemôže minúť!

Bratislava, Historická budova SNR, 15. 12. 2012

Prvé krásne minúty slovenskej štátnosti sa začali modlitbou

Slovenské zmŕtvychvstanie bolo úspešné, ale...

Ján SMOLEC – Foto: TASR

Prvý pokus o zmŕtvychvstanie slovenského národa sa uskutočnil 14. marca 1939. Slovenské povedomie sa úspešne upevňovalo, hospodárski experti dosiahli také výsledky, že o slovenskej korune sa hovorilo, že je tatranským dolárom. V krajine pod Tatrami počas vojny potraviny neboli na prídela tak ako v susedných krajinách.

Na oslavy vzniku štátnosti prišiel aj vtedajší premiér V. Mečiar. Vľavo R. Kováč, vpravo I. Gašparovič.

Keďže sa národné zmŕtvychvstanie udialo pod taktovkou Hitlera, trvalo iba päť rokov. Iničiátori prvej slovenskej štátnosti zásluhou pomstychtivým komunistov a čechoslovakistov, pokiaľ neemigrovali, skončili na šibeniciach a vo väzniciach. V počte odsúdených vojnových zločincov sme dokonca predstihli vojnychtivých a krutých Japoncov. Prítom na oficiálnych medzinárodných zoznamoch vojnových zločincov nefigurovalo ani jedno meno Slováka.

Aj na tieto historické súvislosti som si spomenul, keď som sa pred dvadsiatimi rokmi, konkrétne 31. decembra v roku 1992, pred polnocou ako exposlanec Federálneho zhromaždenia chystal vystúpiť na slávnostne vyzdobenú tribúnu, aby som sa na nej so šťastným pocitom v srdci rozlúčil s existenciou Česko-Slovenska a zároveň privítal druhé znovuzrodenie slovenskej štátnosti. Šírila sa síce fáma, že odporcovia slovenskej štátnosti hrozia vyhodným tribunou do povetria, ale nik to nebral vážne.

Bratislavské námestie SNP sa utešene zaplnalo občanmi, ktorí chceli túto historickú udalosť privítať spontánne, nadšene, veselo, šťastne.

Vítanie nového štátneho usporiadania Slovákov na tribúne moderoval známy športový reportér Gabo Zelenay. Privítal ma so štipkou nervozity: „Ešte tu nie je pán Mečiar. Nedajbože budeme oslavovať vznik štátu bez jeho hlavného projektanta?“

Vzápätí si uľahčene vydýchol. Najdôležitejšieho účastníka podujatia zbadal neďaleko tribúny v srdečnom rozhovore s natešenými občanmi. Účastníci manifestácie mávali bielo-modro-červenými zástavkami. Modrý cíp v bielo-červenom českom pruhu už na nich chýbal.

■ HLINKA S MEČIAROM

O chvíľu najpopulárnejší politik na Slovensku vystupoval na tribúnu. Hneď za ním náhlivo vystúpil aj známy kňaz, publicista a vlastenec Anton Hlinka. Vo svojich neskorších pravidelných týždenných príhovorochoch v televízii a zároveň v denníku REPUBLIKA upozorňoval na to, že obroda postkomunistického národa nebude ľahká, mnoho vecí bude treba dať do poriadku. Na tribúnu však nevyšiel s úmyslom, aby občanom kázal kresťanské zásady z evanjelia, ale skromne predsedu vlády Mečiara a moderátora Gabu Zelenaya poprosil, či môže predniesť z tribúny krátku modlitbičku za samostatné Slovensko. Mečiarova tvár sa radosťou doslova rozžiarila.

„Samozrejme, otec Hlinka, to je

vyvíkajúce, prvé minúty slovenskej samostatnosti začneme modlitbou.“

Hurhaj rozradosteného námestia stíchol, keď Anton Hlinka zopál ruky a poprosil všemohúceho Boha, aby prebýval so Slovákami v každej núdzi a dal vládcom Slovenska ducha múdrosti, Vyzval všemohúceho Boha, aby Slovákom dal aj ducha bratstva, znášateľnosti, vzájomnej úcty, svornosti a tolerancie. Posledná veta modlitby znela: „Buď našim Bohom a my budeme tvojím ľudom.“ Nadšený súhlasný potlesk preplneného námestia slová Hlinkovej modlitby potvrdil.

K občanom sa prihovril aj Vladimír Mečiar. Gratuloval im, že od tejto chvíle majú svoj samostatný, demokratický štát, o ktorom naši predkovia snívajú tisíce rokov. Zúčastnení gratuláciu prijali rovnako nadšeným súhlasným potleskom a niektorí aj veselým tancom. Oblohu zaplavili prskajúce svetlice, zaduneli delobuchy, otvárali sa fľaše so šampanským, pripíjalo sa na život, zdravie a šťastie novorodenca medzi európskymi štátmi.

Pohľadom som „švenkol“ na skupinku novinárov, ktorí postávali bokom od tribúny. Tváre niektorých boli zamračené, spuné, opovrhujúce, ba až nenávisť. Vo vtedajších správach, v článkoch a v komentároch zúrivo naznačovali, že samostatné Slovensko je omyl a nemá šancu existovať medzi európskymi národmi. Podľa ich prognóz Slovensko dospeje k extrémnemu nacionalizmu, ba až fašizmu. Niektorí šéfredaktori vplyvných denníkov nariadili, aby slovenskú samostatnosť privítali smútočne, s čierno orámovanými prvými stranami. V uplynulých dňoch sa šéfredaktor jedného z týchto denníkov hrdil tým, že z Mečiara je už bezvýznamný starček a vraj na Slovensku niet čo milovať.

■ OMYL PORADCU

Zarytých odporcov slovenskej štátnosti inšpiroval aj bývalý poradca amerického prezidenta Zbigniew Brzezinski, ktorý strašil Slovákov svojimi predpoveďami: Slovensko určite nebude štátom na mape sveta, vyhlásenie samostatnosti to je vraj iba prechodný, krátkodobý jav. Do troch rokov Slovenská republika stopercentne zanikne. Chmúrne predpovede bývalého poradcu amerického prezidenta kvákali aj niektorí slovenskí politickí proroci. Demokratická Európa samostatné Slovensko neuzná, ekonomika sa zrúti, hodnota slovenskej koruny k českej bude 30 : 1. Rozdelenie sa skončí občianskou vojnou, väzeniami, šibenicami.

Aktivizovali sa aj promadarskí politici. Miklos Duray vyhlásil, že z národnostného hľadiska neočaká-

va nič dobré, len zlé veci. Maďarskí extrémisti sa neustále sťažovali a kritizovali podmienky, v akých žijú. Prítom štatistické údaje v tom čase hovorili, že najvyššie peňažné vklady v bankách mali obyvatelia Dunajskej Stredy, Komárna, Galanty a Nových Zámkov.

Positívne predpovede napríklad Jána Chryzostoma kardinála Korca alebo pápeža Jána Pavla II. anti-slovenské periodiká nepublikovali. Kardinál Korec 3. januára 1993 na slávnosti slovenskej samostatnosti v Nitre povedal: „Samostatná Slovenská republika nám má pomáhať zachovať a zveľaďovať dedičstvo otcov, o ktoré sme v minulosti tvrdo zápasili, dnes ho musíme chrániť. Táto obrana dedičstva otcov sa možno bude chvíľami podobáť priam boju, aspoň čo do odvahy a schopnosti nepoddať sa ťažkostiam. Dedičstvo otcov zachovaj nám, Pane, a nech sa stane svätá vôľa tvoja, aby sme z boja, kde sa ostro páli, nezutekali!“

■ PRVÉ REAKCIE SVETA

Vráťme sa však na bratislavskú manifestáciu. Mečiar z tribúny úprimne pozdravil aj český národ, zaželel mu všetko najlepšie a ubezpečil českých občanov žijúcich na Slovensku, že v bratskej spolupráci budeme naďalej pokračovať. Šesťdesiat tisíc Čechov zostalo žiť na Slovensku. Po dvadsiatich rokoch môžu potvrdiť, že naše vzájomné vzťahy sú lepšie, úprimnejšie, čistejšie ako v časoch federácie.

Po vzájomných gratuláciách sa nikomu nechcelo z námestia odísť. Atmosféra rozvonjavala sladkou vôňou budúceho nového života. Predsedu vlády Mečiara z námestia odvolali prvé reakcie svetových politikov na vyhlásenie nového štátu. Polhodinu po vyhlásení samostatnej Slovenskej republiky nemecký generálny konzul informoval slovenskú vládu, že Nemecko nadväzuje so Slovenskou republikou diplomatické styky. Premiéra to prekvapilo, lebo keď predsedu nemeckej vlády Kohla pred rozdelením informoval o zániku federácie, ten naznačoval, že slovenskú samostatnosť neuzná. Nesúhlas so zánikom ČSFR avizovali aj predstavitelia z iných krajín.

■ KONTINUITA S NEBOM

Prvého januára predpoludním na svätej omši v Dóme sv. Martina, ktorú celebraval arcibiskup Ján Sokol, prečítal povzbudivé posolstvo svätého Otca Jána Pavla II. Slovákom. Niektorým veriacim nad jeho vrúcny posolstvom vyhlkli slzy dojatia. Spomenuli si na jeho prvú návštevu Česko-Slovenska, keď po

prílete z Prahy do Bratislavy si kľakol na rozmočenú zem a symbolicky ju pobozkal. Tým svetu jasne naznačil, že Slovensko bolo krajinou, ktorá ani v časoch budovania socializmu nepretrhla kontinuitu s nebom. Kresťanské ideály boli pre Slovensko pevným stavom.

Na druhý deň samostatnosti Slovenskú republiku už uznalo 62 štátov sveta. Na stretnutí s diplomatmi 2. januára 1993 sa im Mečiar prihováral týmito slovami: „Preživa-

Radosť Slovákov nebola strojená, ako sa snažia prezentovať liberálne médiá.

me dnes druhý deň svojho zrodu. Prežívame ho s veľkými túžbami a nádejami. Našou nádejou je dôvera v dobrú spoluprácu s vašimi krajinami bez akýchkoľvek predsudkov, ideologických alebo iných.“

Mečiarovi sa doteraz vyčíta, že chcel izolovať Slovensko od demokratickej Európy. Fakty hovoria, že v prvých dňoch existencie sme požiadali o vstup do Severoatlantickej rady pre spoluprácu. Stali sme sa členom Svetovej banky, ako aj členom Organizácie Spojených národov, plnoprávnym členom UNESCO, vstúpili sme do Rady Európy a stali členom Interpolu. V decembri 1993 poslanci Národnej rady schválili dohodu o pridružení Slovenska k Európskej únii. O dva mesiace Mečiar podpísal v sídle NATO v Bruseli rámcový politický dokument o pristúpení SR k projektu Partnerstvo za mier. Ako žiarivý meteorit sme sa vzniesli na európske nebo.

■ POLITICKÁ LIKVIDÁCIA

Mečiar pevne veril v rozvoj vzťahov s USA, ale naznačil, že chce rozvíjať dobré vzťahy aj s východnými susedmi. Možno týmto vyjadrením si to u niektorých západných diplomatov pokazil. Mediálne sa začala jeho politická likvidácia. Proti málokterému politikovi sa robila taká zničujúca

propagandistická kampaň. Vrcholila položením semtexu k jeho dverám. Udialo sa to v období, keď vládli na Slovensku pravicoví politici. Vládli aj napriek tomu, že samostatnosť nechceli. S pomocou cudzích ekonomických predátorov dosiahli, čo chceli. Miklošove trhové kroky nás dovedli do stavu, že Slováci si za svoj zárobok môže kúpiť viac rožkov ako za socializmu, ale Slovensko sa, pokiaľ ide o životnú úroveň, potáca na spodných miestach Európskej únie. Na západe sa dvakrát toľko zarába a dvakrát lacnejšie sa nakupuje.

Slovensko počas Mečiarovej vlády blýskalo obnoveným národným duchom. Svetoobčania však ovládli banky a médiá, a tým sa slovenské národné povedomie zatlačilo do pozadia, ocitlo sa na periférii politického života. Náš život opantal klientelizmus a korupcia. Tieto neduhy dosiahli vrchol, keď na Slovensku vládli Dzurinda s Miklošom. Potvrdila to kauza Gorila.

Národná sebazáchova sa z nášho života vytrácala a úspešne sa šírila deslovakizácia. Slovensko pod taktovkou uvedených politikov prišlo prakticky o všetko. Stalo sa doménou koristníckych skupín.

■ REVITALIZÁCIA POVEDOMIA

Z noci spred dvadsiatych rokov mám doma malý suvení – sklenný pohár s vygravírovaným štátnym znakom. Pripíjal som si s ním s premiérom Mečiarom na jednej z prvých štátnych recepcií. Po štrngnutí som obsah s chuťou vypil do dna. Predseda vlády plný pohár len zdvihol, ale nevyopil ani glg. Vypočul si môj sľub, že proslovenskí novinári budú politikom pomáhať budovať slovenskú štátnosť. Poďakoval za ponúknutú pomoc a s plným pohárom sa presunul k Muchovcom z Terchoviej, ktorí na recepcii práve dohrali Na Kráľovej holi... Prázdny pohár som si nechal ako honorár za proslovenskú činnosť.

Dnes, keď sa ma vnuci, s ktorými bývam v paneláku, pýtajú, akú odmenu som za rozdelenie federácie a pomoc pri budovaní štátnosti dostal, ukážem im pohár s vygravírovaným štátnym znakom.

Patril som medzi politikov, ktorí horlili za slovenskú samostatnosť, snívajú o štáte, v ktorom nebude boháčov, ktorí po privatizácii budú vlastniť prehnane mnoho, a nebude chudobných, ktorým bude chýbať aj to najpotrebnejšie pre život.

Zákony, demokratickými prostriedkami, bezbolestne sme „vybojovali“ národnú samostatnosť. Svet nás za to chválil. Po jej dosiahnutí sme v národnej aktivite výrazne poľavili. HZDS, pronárodný politický subjekt, stíchlo a z politickej scény sa úplne vytratilo. Mediá sa dostali do rúk zahraničiaci, antislováci. Ale nedosiahli, čo chceli. Šesťdesiat percent Slovákov dnes hodnotí akt osamostatnenia ako pozitívne rozhodnutie. Národovcov, matičiarov, dobrých Slovákov dnešný stav prebúdzá z driemot a aktivizuje. Čaká nás náročná robota – revitalizovať národné povedomie.

Len november 1989 a oslavy 1. 1. 1993 dokázali zaplniť Námestie SNP.

Slováci sú na početných divadelných plagátoch prezentovaní ako fašisti

Minca, ktorá má len jednu stranu

Alexander GOCZ – Foto: autor, archív

Tohtoročný predvianočný čas sa niesol vo zvyčajnom duchu reklamných kampaní už od konca októbra. Ihličnaté vetvičky, importovaný Santa a samozrejme tie „najvýhodnejšie“ ponuky. Bratislavčanom, prípadne turistom, však muselo prinajmenšom udrieť do očí úctyhodné množstvo plagátov v centre mesta, na ktorých so vztýčenou pravícou „hajluje“ skupinka ľudí oblečená v krojoch. Výrazný nápis Holokaust celú scénu iba podčiarkol. Taký Holanďan, prípadne Japonka by si pokojne mohli pomyslieť, že sa ocitli v krajine xenofóbných fašistov...

Pointa reklamných pútačov, na ktorých je viac než prvoplánovo spojený nacistický pozdrav so slovom holokaust, je totiž v tom, aby upúťali pozornosť okoloidúceho na divadelnú hru Viliama Klimáčka, ktorú momentálne uvádza divadlo Aréna. Položme si však otázku: Je to skutočne iba divadelný plagát? Dopátrať sa k histórii vzniku pôvodnej fotografie je takmer nemožné. Po dlhom blúdení internetom nájde trpezlivý hľadač údaj, že fotografia vznikla azda v roku 1942 a kunsthistorička Bohunka Koklesová ju použila na obálke svojej knihy s názvom V tieni tretej ríše. Samotnú

hru, ktorá je tým lepším, čo v rámci slovenskej dramatickej tvorby za ostatných dvadsať rokov vzniklo, nebudeme na tomto mieste hodnotiť. Čo je dôležitejšie, je fakt, že jednostranným pohľadom na naše dejiny, navyše zrejme podsúvaným zvonka, usiluje sa ktosi získavať body a s tým spojené finančné prostriedky na úkor objektivitu.

■ STRÁŽCOVIA HANBY

Tretia ríša v Nemecku, nevďaná genocída Židov v Maďarsku po nástupe Šípových krížov na sklonku druhej svetovej vojny, ale aj pogromy

v Poľsku, v Moldavsku, na Ukrajine. To sú témy, ktoré nesmú byť zabudnuté. Každý umelec, hodný svojho mena, by ich mal nejakým spôsobom vo svojej tvorbe reflektovať. No na druhej strane musí mať triezo uvažujúci človek pocit, že najväčší „židobijci“ v celej vojnovom zmietanej Európe boli just Slováci. Pokiaľ by sme trochu pootočili kaleidoskopom dobových fotografií práve z roku 1942, tak by sme napríklad našli panoramatický pohľad na Václavské námestie v Prahe, na ktorom nie dvadsať alebo päťdesiat, ale podľa dobových prameňov dvestopäťdesiat tisíc Čechov so vztýčenou pravícou deklaruje vernosť vodcovi Tretej ríše Adolfovi Hitlerovi...

■ HISTÓRIA DO DÔSLEDKOV

Viliam Klimáček patrí nesporne medzi špičku súčasných slovenských dramatikov staršej strednej generácie. Hru Holokaust napísal na motívy spomienok Hildy Hraboveckej, ktorá na vlastnej koži zažila peкло Osvienčimu. O spomínanej hre píše divadlo Aréna na svojich stránkach, že „spája politickú tému a má ambíciu prostredníctvom divadla provokovať historickú sebareflexiu“. Do takzvaného „Občianskeho cyklu“ patria aj hry Tiso či Gustáv Husák. Voči masívnej

Ako nás prezentuje reklama na divadelnú hru?

a podľa mňa nie práve najvhodnejšej reklame je už ťažké voľačo namietat, ale predsa si neodpustím jeden pozdych. Prostriedky minulé na desiatky reklamných pútačov v najlukratívnejších častiach hlavného mesta sa mohli investovať trebárs do verejnej anonimnej súťaže na námet hry s názvom Spravidliví medzi národmi.

Mimochodom, v počte držiteľov tohto vyznamenania izraelskej vlády, ktoré je udeľované za záchranu Židov počas holokaustu, je Slovensko v rámci Európy na jednom z popredných miest.

Pretrieť minulosť jednou farbou znamená, že už si neprečítame, čo tam bolo v skutočnosti napísané.

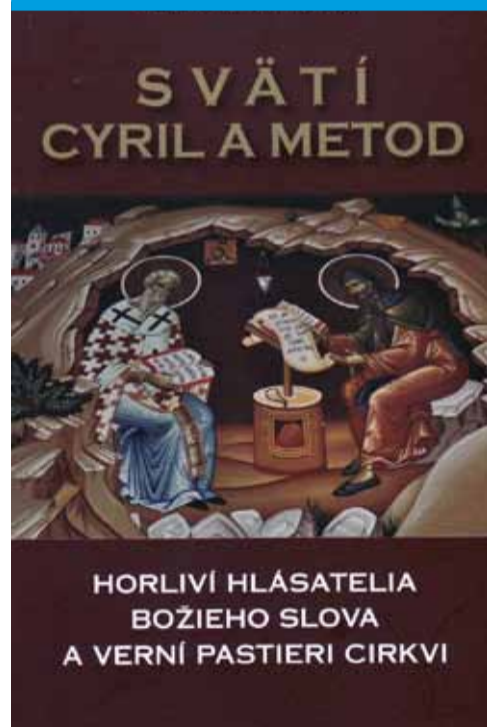

Hajlovanie más v Prahe, Václavské námestie 3. júla 1942.

Zlatá niť slovenských dejín

Ján Hnilica: Svätí Cyril a Metod, Vydavateľstvo SSS, Bratislava 2012

KNHA TÝŽDŇA

Aj takto sa dá nazvať misia solúnskych bratov sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu pred 1 150 rokmi. U pápeža dosiahli priam nemožné, rozšírili liturgické jazyky z troch na štyri. Popri latinčine, gréčtine a hebrejčine sa aj stará kultúrna slovenčina stala liturgickým jazykom.

V tom čase to znamenalo obrovský prelom. Solúnski bratia sprístupnením liturgie slovanským národom v ich jazyku predbehli dobu o tisícroky rokov. Dodnes sa liturgia v tomto jazyku zachovala aj na Slovensku v gréckokatolíckej a pravoslávnej cirkvi. Hnilicova knižka je skvelým počínom Vydavateľstva Spolku slovenských spisovateľov v roku veľkého jubilea. Je výnimočná tým, že sa opiera o dobové autentické dokumenty a rozšírila ju príloha s množstvom významných prejavov, najmä Jána Pavla II.

Prvé vydanie knižky vyšlo v Ríme v roku 1988 a bolo venované 1 100. výročiu smrti sv. Metoda. Ako píše autor doslovu Peter Mulík, vydaním Hnilicovej publikácie sa slovenskej verejnosti dostáva do rúk sice nie rozsiahla, ale informatívna a duchovne obohacujúca kniha. Sprístupňuje jej históriu, ktorá bola až do roku 1989 tabu. Ani Maďari, ani Česi nepotrebovali Slovákov s veľmi vyspelou kresťanskou kultúrnou minulosťou. Azda aj preto pôsobia knižky z obdobia Veľkej Moravy ako mýty a mnohí slovenskí historici sa tomuto trendu aj podvoľujú. Hnilica však presvedčivo dokazuje, v čom je ten zážrak, že Slováci napriek nepriazni osudu prežili a dokonca sa dočkali aj vlastného štátu. Potvrďujú to i slová biskupov žijúcich v zahraničí z roku 1985: „Cyrilo-metodská tradícia sa ťahne ako zlatá niť celými slovenskými dejinami. V ťažkých obdobiach existencie národa sa podivuhodne objavuje ako duchovná energia a posila, ktorá obnovuje ducha a udržiava národ v nádeji.“

Eva ZELENAYOVÁ

NEKROLÓG

Uprostred decembra minulého roku zomrel v Pozdišovciach MUDr. Ján Bulík, spoluzakladateľ a aktivista Spolku Slovákov z Juhoslávie, kovačický rodák a syn JUDr. Jána Bulíka, prvého predsedu Matice slovenskej v Juhoslávii.

Matka Radmila zomrela, keď nemal ešte ani dva roky. Otec, vedúca osobnosť juhoslovenských Slovákov, ho dal na výchovu k starým rodičom a strýkovi do Kovačice. V Kovačici absolvoval základnú školu, gymnaziálne štúdiá v Pančeve, Báčskom Petrovci a Bratislave, kam sa presťahoval v roku 1946. Počas druhej svetovej vojny prišiel v koncentračnom tábore Mauthausen aj o otca.

Národ opustil Ján Bulík ml.

Ján Bulík ml. sa narodil 19. apríla 1929 v Novom Sade. Vyštudoval medicínu na Lekárskej fakulte UK v Bratislave (1948 – 1953). Počas štúdií patril medzi tanečníkov prvej generácie folklórného súboru Lúčnica (1950 – 1953). Postgraduálne skončil úplnú špecializáciu v zdravotníctve: I. a II. atestáciu z odboru gynekológie a pôrodnictva. Od roku 1954 pracoval štyri desaťročia ako gynekológ v michalovskej nemocnici a ďalších desať rokov v Sobrančiach. Od 80. rokov minulého storočia žil v Pozdišovciach.

Doma i v zahraničí sa výrazne zaslúžil o propagáciu života a diela svojho otca, ale veľké zásluhy má aj na celkovej popularizácii spoločenského a kultúrneho života dolnozemských Slovákov. Mal srdečný vzťah k všetkým osadám Slovákov vo Vojvodine, osobitne mal rád Padinu, kde často navštevoval rodinu, a Kovačicu, kde bol prítomný na mnohých výstavách a podujatiach, o. i. aj na znovuzaložení Miestneho odboru Matice slovenskej 16. decembra 1990.

Bol to človek statočný, bezúhonný, nezištný, optimistický, podnikavý, robotný, erudovaný, snaživý a v spoločnosti vážny. Tak si ho zapamätajú všetci, ktorí ho poznali. Pochovalí ho na cintoríne v Pozdišovciach 17. decembra 2012.

Text a foto: (red.)

HUMORESKA

Každý správny Slovák musí zasadiť strom, postaviť dom, splodiť dieťa a aspoň raz za život dať si novoročné predsavzatie. Najčastejšie to, že sa už pohára ani nechytí. V krvi prúdi po Silvestri dostatok molekúl alkoholu, lenže nastáva vytriezvenie a na rade je realita ťažkého dodržania sľubu. Všade, kam predsavzaniec pride, musí sa teda spolu s pozdravom ospravedlniť. Aby všetci prepáčili, že on je abstinent a vlastne za to ani nemôže, lebo patrí sa raz za život predpísať si sám sebe suchý zákon, hoci sa tým ocitá na okraji spoločnosti.

Aby štát chránil svojich občanov, ktorí na Nový rok prepadnú ošialu janičarských predsavzatí, že prestanú piť, navrhli by som zákon. V rámci zachovania popredného miesta Slovenska vo svete nielen v automobilovej výrobe, ale aj v spotrebe alkoholu na hlavu,

úrad mu zdarma preráta adekvátnu spotrebu v inom alkoholickom nápoji. Pri mimoriadnych prípadoch, keď náhradníka môže zvýšená spotreba alkoholu zabiť, štát pripúšťa výnimku, že alkohol nemusí piť, ale musí ho kúpiť výhradne od slovenského výrobcu.

prestajú fajčiť. Kde nabrat' peniaze do štátnej kasy, keď dane nespú ani spolovice toľko, koľko peňazi z nich spočiatku Počiatek dúfal nahonobiť. Každý, kto chce prestať fajčiť, si musí tiež nájsť náhradníka, ktorý za neho nakúpi predchádzajúcu ročnú spotrebu

Keby sme hromadne prestali tlačiť na našu matičku rodnú zem s takou tiažou, na akú si doteraz zvykla, nastali by tektonické poruchy. Vysoké Tatry by sa stali žirnou rovínou a Dunajská Streda a Komárno vyhľadávanými horskými strediskami. A to by sme chceli, aby Maďari mali naše hory? Náhradník za schudnutie musí byť z vášho najbližšieho okolia a tráviť podstatnú časť dňa a noci po vašom boku. Čiže ak sa rozhodne schudnúť manželka, jej polovička sa postupným prežieraním musí zmeniť na vyváženú trištvrtinu páru. Samozrejme, platí to aj v opačnom garde. Mimochodom, aké novoročné predsavzatie ste si dali vy?

Milan ZEMO

Správny Slovák zasadiť strom, postaví dom a splodí dieťa

každý, kto chce prestať piť, musí si za seba nájsť náhradníka. Predsavzaniec na úrade nahlási meno náhradníka a vlastnú predchádzajúcu ročnú spotrebu alkoholu prepočítanú na pollitre piva, poldecí tvrdého a litre vína. Ak by jeho náhradník nekonzumoval všetko,

Tento nový systém udržania optimistickej štatistickej úrovne v spotrebe alkoholu sa bude aplikovať aj pri predsavzancoch, ktorí sa rozhodli skončiť s fajčením. Uznajte, ako k tomu príde štát s jeho prázdnu pokladnicou, keď si všetci mirnix-dirnix povedia, že

cigariet jeho značky. Fajčiť už nemusí... Do tretice najčastejším predsavzatím je, že od Nového roku držím diétu a výrazne schudnem. Tu treba predsavzancovi tiež náhradníka, lebo masovým schudnutím sa poruší rovnováha síl tlačiacich na povrch Slovenska.

Mohol byť ozdobou národa, ale v bývalom režime sa ocitol v pozícii bezdomovca

Dr. Karol Körper – v službe cirkvi a vlasti

Vojtech KÁRPÁTY - Foto: archív SNN

Štvrtého januára sme si pripomenuli stodevätáste výročie narodenia jednej z najvýraznejších postáv slovenského národného duchovného a politického života prvej polovice dvadsiateho storočia, nemšovského rodáka, kňaza a kanonika bratislavskej kapituly Dr. Karola Körpera (Zrinského). Osobnosť tohto slovenského národného pracovníka a katolíckeho intelektuála sa doteraz v domácej historiografii i odbornej a laickej verejnosti vníma nejednoznačne a jeho angažovanosť a aktivity, najmä tie v rokoch 1938 – 1940 (resp. 1945), kontroverzne a pod nánosom komunistickej propagandy značne neobjektívne a skreslene.

Kňaz a kanonik Karol Körper

Takzvaná kontroverznosť a rozporuplnosť, toľko zdôrazňovaná a podsúvaná pri väčšine slovensky národne a vlastenecky orientovaných osobností medzivojnového a vojnového spoločensko-politického života, v prípade Körperovho života a diela nevychádza ani tak z jeho kňazského pôsobenia na cirkevnom poli, ako najmä z jeho angažovania sa v politike a jeho aktivitách vo viacerých štátnych, politických a spolkových funkciách, ktoré zastával počas slovenskej autonómie, Slovenského štátu a prvej Slovenskej republiky. Ale to je osud a údel takmer všetkých slovenských kňazov, ktorí pasívne nemlčali a aj napriek hrozbe „pošpienia“ sa politikou vyšli neohrozene do jej arény, aby tam bojovali za spoločenské, politické a hospodárske práva svojho ujarmeného národa. Najkontroverzejšou a často zámerne skreslene interpretovanou etapou zvyknú byť jeho účinkovanie vo funkcii náčelníka Duchovnej správy Hlinkovej gardy, ktorú zastával krátke dvojročné obdobie a o ktorú sa delil s farárom Dr. Ladislavom Jurkovičom, ktorý zastával tento post pre gardistov evanjelickej a. v. konfesie.

■ NA CESTE ZA KŇAZSTVOM

Karol Körper sa narodil 4. januára 1894 v Nemšovej (okr. Trenčín) v rodine inšpektora (rešpicienta) finančnej stráže Karola Körpera a jeho druhej manželky Márie, rodenej Aleithnerovej. Ľudovú školu navštevoval v rodnej Nemšovej a v Ilave a v štúdiu pokračoval v rokoch 1905 – 1913 na gymnáziách v Trnave a Bratislave. Na študentské roky zanechal túto spomienku: „Tie štyri roky gymnázia v Bratislave sa mi vybavujú teraz ako blažené, bezstarostné roky študentského života. Usilovnosťou a ambíciou som vyrovnával všetky kriklavejšie rozdiely medzi mnou a ostatnými spolužiakmi. Nemohlo mi neuniknúť, že patríam k najchudobnejším v triede. Svedčili o tom oblečenie, strava a zábavy iných. Čoskoro si to všimol aj môj dobrácky triedny, keď videl, ako cez prestávky vyplieštam oči na bohaté desiate dobre situovaných meštianskych synkov. Ja som si sotva mohol dovoliť suchú zemličku. Jedného dňa mi povedal, že budem doučovať jedného môjho spolužiaka z bohatej židovskej rodiny. Aby som si žiadal aspoň päť korún mesačne. Tak to aj bolo. Každý deň som chodil do krásneho nového činžiaka na rohu terajšieho Šafárikovho námestia a spolu sme sa učili s malým Ernóm,

ktorý ťažšie chápal veci v bohatom prostredí ako ja svojim proletárskym fištrónom. Tu som videl po prvý raz v živote, čo je bohatstvo a blahobyt. Prepychovo zariadené izby, kúpeľňa, plytvanie peniazmi, služobníctvo, afektovaný tón reči.“

Výborný prospech zaručil, že mladý Karol mohol bez problémov pokračovať v štúdiu teológie, ktoré absolvoval v rokoch 1913 – 1918 v Budapešti. Subdiakonát a diakonát mu udelil svätiaci biskup Medard Kohl a 17. júna 1918 ho kardinál a knieža, prímas Uhorska Ján Černoch, arcibiskup ostrihomský, vysvätil za kňaza.

■ NA NÁRODNO-CIRKEVNOM POLI

V ďalších štúdiách pokračoval na právnickej a filozofickej fakulte českej univerzity v Prahe a v roku 1919 získal doktorát teológie. Jeho prvým kaplánym pôsobiskom sa stali v rokoch 1918 – 1920 Gajary a neskôr Topoľčany (1920 – 1921). Od roku 1921 sa stal profesorom a kaplánom v Nových Zámkoch a nasledujúci rok sa zúčastnil na Eucharistickom kongrese v Ríme. Počas tohto roku vystriedal miesta katechéty a kňaza v Štúrove, vo Veľkom Kýre, v Banskej Bystrici a v Trnave, kde zostal v rokoch 1922 – 1926 pôsobiť ako profesor na bohosloveckej vysokej škole. Počas ďalších piatich rokov (1926 – 1931) bol ústredným tajomníkom Katolíckej kancelárie a v rokoch 1931 – 1932 pôsobil vo funkcii riaditeľa biskupskej kancelárie v Trnave. V roku 1932 sa stáva kanonikom bratislavskej kapituly pri Dóme sv. Martina.

V tomto čase sa Karol Körper začína angažovať vo viacerých cirkevných a autonomistických spolkoch. Stáva sa funkcionárom Ústredia slovenských katolíckych skautov a duchovným radcom Spolku slovenských katolíckych akademikov Moyzes. V roku 1926 založil a ďalších desať rokov redigoval mesačník Kultúra, časopis Spolku sv. Vojtecha, ktorý sa stal až do roku 1944 najvýznamnejšou tlačovou tribúnou slovenských katolíckych intelektuálov. Okrem toho prispieval pod skratkou „dr. k. k.“ pravidelnými úvodníkmi a politickými článkami do Slovenskej pravdy; v rokoch 1936 – 1938 bol šéfredaktorom časopisu Katolícke kázne a v rokoch 1931 – 1937 redaktorom Duchovného pastiera. Bol autorom viacerých náboženských kníh, z ktorých najväčší úspech mala modlitebná kniha pre slovenskú inte-

ligenciu s názvom Prameň z Boha. V roku 1941 vyšla v Trnave Körperova cestopisná práca Z Bratislavy do Chicaga. Opísal v nej svoju účasť na zájazde medzi slovenských krajanov v USA, ktorú absolvoval ako člen delegácie Spolku sv. Vojtecha a reprezentant slovenského katolíckeho spolkového života.

■ V NOVOM ŠTÁTE

Kanonik Körper úprimne privítal naplnenie dvadsaťročného zápasu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSL'S) a jej úsilia o úplnú a všestrannú národnú emancipáciu, národné oslobodenie a naplnenie najvyššej ambície každého normálneho a nedeformovaného národa – slobodného života vo vlastnom národnom štáte. Na návrh biskupa Jána Vojtaššáka a senátora Dr. Karola Medveckého prevzal vedenie cirkevného odboru Ministerstva školstva a národnej osvety (MŠaNO). V tejto funkcii zotrval až do roku 1942, keď sa stal farárom v bratislavskom Dóme sv. Martina (1942 – 1945). Ešte v decembri 1938 kandidoval kanonik Körper do slovenského autonómneho snemu. Zvolili ho za poslancu a poslanecský mandát mu zostal aj po vzniku Slovenského štátu 14. marca 1939. Na jeseň 1938 vznikla polovojenská formácia HSL'S, ktorá mala prevziať všetky úlohy i majetok rozpuštených paramilitantných organizácií bývalej ČSR a starať sa o predvojenskú a brannú výchovu. V priebehu roku 1939 jej pribudli v novom režime i ďalšie bezpečnostno-represívne úlohy a v marci a apríli 1939 sa tisíce jej dobrovoľníkov postavili so zbraňou v ruke proti maďarským agresorom v nevyhlásenej Malej vojne. Postupne sa odcudzovala svojmu celonárodnému charakteru a stala sa útočiskom karieristov na jednej strane a pronacistických radikálov na strane druhej. Z pôvodnej deväťdesiatitisícovej organizácie ostalo v roku 1944 iba niekoľko tisíc (5 000 – 2500) radikálov a fanatických národných socialistov. V rokoch 1938 – 1939, teda v čase, keď Slovensko iba tvorilo svoju armádu, však ešte HG predstavovala pre väčšinu stelesnenie národnej obrany vo forme ľudovej armády. V tomto čase oslovilo Hlavné veliteľstvo Hlinkovej gardy (HVHG) na návrh prvého hlavného veliteľa HG Karola Sidora kanonika Körpera a požiadalo ho, aby prevzal vedenie Duchovnej správy HG pre gardistov rímskokatolíckeho vierovyznania. Duchovná správa HG bola formálne zahrnutá do jej organizačnej štruktúry, no jej vedenie a regionálni predstavitelia podliehali episkopátu na Slovensku, ktorý prideloval jednotlivým regionálnym veliteľstvám HG vhodných kňazov ako duchovných poradcov. Tí funkciu vykonávali podľa smerníc svojich cirkevných predstaviteľov. Duchovná správa HG v podstate kopirovala systém armádnej duchovnej správy (poľní kuráti, poľní vikári). V tejto funkcii zotrval Körper až do októbra 1940, keď bol z HG na nátlak vtedajšieho nemeckého poradcu pre Hlinkovu gardu SS-Obersturmbannführera Viktora Nagelera vylúčený. V. Nageler chcel vytvoriť z HG národno-socialistickú údernú formáciu, ktorou by vydieral umiernené vládnuce krídlo HSL'S a neustále mu hrozil ich možnou výmenou na vedúcich štátnych postoch za gardistických radikálov združených okolo časopisu Náš boj. Nageler chcel HG ideovo očistiť a totálne nacifikovať. A práve to vylučovalo ďalšie zotrvanie

a aktivity katolíckych i evanjelickej duchovných v HG. Začal sa útok Nagelera na Duchovnú správu HG a jej predstaviteľov.

Kanonik Körper o tejto očiste neskôr pred tzv. Národným súdom vypovedal: „Funkciu hlavného duchovného som vykonával do konca mesiaca októbra 1940, keď som bol z HG vylúčený na priamy zárok nemeckého berátera Nagelera. Tento ma raz zazrel na veliteľstve Hlinkovej gardy. Potom mi jeden z činovníkov prezradil, že poznamenal: ‚Čo tu hľadá ten kňazúr?‘ Tým sa moja úloha v garde skončila. V tom čase som bol napadnutý v časopise Gardista, lebo som istým kruhom, a to kruhom orientovaným na Nemecko, nebol po vôli, zazlievali mi moju činnosť, ktorá im bola prekážkou v ich plánoch. Snahou spomenutého berátera Nagelera bolo, aby som bol úplne vylúčený z akejkoľvek verejnej činnosti pre moje politické zameranie. Tento sám osobne riadil, inscenoval a robil všetky opatrenia proti mojej osobe, lebo podľa zámerov jeho skupiny mal som byť úplne vyradený z verejného života.“

■ SPOLOČENSKÁ DISKREDITÁCIA

Útok nacistických radikálov na kanonika Körpera sa však neskončil jeho vyštvaním z HG, ale pokračoval pokusmi radikálov o jeho úplné spoločenské znemožnenie a zničenie jeho dobrej povesti a spoločenskej prestíže, ktorú získaval medzi slovenskou inteligenciou a verejnosťou od polovice tridsiatych rokov. Snažili sa na stránkach svojich periodík, prevažne denníka Gardista, dokázať, že kanonik Körper je človekom bažiacim po finančnom a hmotnom zisku, čo je ešte tragickejšie u duchovného a kňaza.

Körper sa po rokoch vrátil k tejto štvanci vo svojich memoároch: „V redakcii denníka Gardista dobre vedeli, že svoje funkcie vykonávam bezplatne, ale napriek tomu napadli moju česť. V novembri 1940 ma obvinili, že hromadím príjmy. V Slovákov som sa proti tomu ohradil a zriekol som sa všetkých funkcií, okrem cirkevných. Keď sa zriekol predsedníctva Slovenskej ľudovej banky Dr. Okánik, požiadali ma, aby som nastúpil na jeho miesto. V tejto banke mali uložené svoje úspory drobní ľudia zo Záhoria. Banka mala účasť na mnohých podnikoch na Slovensku, o všetkých som ani nevedel. V spomínanom článku sa zlomyseľne uvádzal dlhý rad týchto podnikov, akoby boli patrili mne. Samozrejme, ani z banky, ani z podnikov som nikdy nedostal ani halier, veď išlo o záchranu úspor ľudí vo finančnej kríze, v ktorej sa banka nachádzala. Každý však vedel, že útok Gardistu bol len zámenkou, aby sa Hlinkova garda na nátlak Nemcov zbavila kňazov. Svoj cieľ dosiahli. Od toho času nemalo ani katolícke, ani evanjelickej duchovenstvo, ani ja s gardou nič spoločné.“

Z Hlinkovej gardy kňaza vylúčili už v roku 1940.

Začiatkom roku 1942 sa kanonik Körper stal bratislavským dómskym farárom. Kanonická investícia sa konala v kaplnke trnavskej apoštolskej administratúry, kde mu biskup Pavol Jantausch v prítomnosti predsedu bratislavskej cirkevnej obce Dr. Pavla Opluštila odovzdal farársky bieret.

■ VAE VICTIS – BEDA PORAZENÝM

Osemnásteho mája 1945 kanonik Körpera zatkli a bez oznámenia dôvodu uväznili v Bratislave. Stal sa politickým väzňom, akých v tom čase vyfabrikoval nový režim tisíce. Ich hlavná vina bola, že privítali slovenskú štátnu samostatnosť a aktívne sa podieľali na jej výstavbe a upevnení. Vykonštruovanej obžaloby, ktorú vypracoval Dr. Dutka, sa Körper dočkal až na Vianoce 1946. Hlavné súdne pojednávanie sa konalo 20. januára 1947 v budove bývalej sedrie na Michalskej ulici a predsedal mu kňaz – apóstata Jozef Kostka, vedľa ktorého sedelo šesť ďalších prisediacich, medzi nimi bol i herec Andrej Bagar. Hoci boli svedkovia vybraní iba obžalobou, ani jeden z nich nepotvrdil vykonštruované body obžaloby. Dodatočné pozvanie svedkov na svoju obhajobu obžalovanému Körperovi nepovolili. Senát vyriekol po krátkej porade rozsudok, či skôr pomstu nového režimu, ústami svojho predsedu – osem rokov straty slobody, z toho štyri roky vo väzení a zvyšné štyri v pracovnom tábore. Väčšinu väzenského trestu si odpýkal v Leopoldove. O osudoch svojich sudcov a absurdnosti celého procesu, ako jednej malej súčasťi mašinérie povojnových politických procesov tzv. retribučného súdnictva, neskôr kanonik Körper napísal: „Príležitostne mi sami sudcovia prezradili, že všetko bolo vopred určené a prikázané, obhajobu nesmeli pripustiť, lebo by nemohli vyniesť rozsudok. Kostka sa čoskoro vrátil ku kňazstvu a neraz ma prosil o odpustenie. Aj keď umieral, dával som mu absolúciu (rozhrášenie po spovedi, pozn. autora). Prisediaci Homer bol neskôr odsúdený na štyri roky, dostali sme sa spolu do Handlovej.“

„Bol to rozkaz, povedal mi. Bagar zomieral vedľa mňa v nemocnici ako priateľ. Spomínal na revolučné časy. On sa správal na súde najslušnejšie. Najhoršie pochopil Velecký, ktorého odsúdili na smrť pre vlastizradu a popravení.“ Na slobodu prepustili Karola Körpera 22. mája 1953. Štátny súhlas potrebný pre pastoračnú činnosť už nikdy nezískal. Od 15. januára 1954 nastúpil ako robotník do okresného stavebného podniku v Prievidzi a 1. júla 1955 sa stal skladníkom Okresného ústavu národného zdravia (OÚNZ) v Prievidzi. Po troch rokoch fyzicky namáhavej práce dostal výpoveď a podľa slov Mariany Paulinyovej: „Prvého augusta 1958 stál Karol Körper opäť s prázdnyimi rukami na rázcestí. Odstavený od dušpastierskej práce, zbavený akejkoľvek inej možnosti uplatniť sa, bez prostriedkov a bez strechy nad hlavou. Človek, ktorý by svojím charakterom a vzdelaním mohol byť ozdobou každého národa, sa na sklonku života ocitol v postavení spoločensky degradovaného bezdomovca.“

Až do svojej smrti žil v podnájme u vdovy Anny Vrchovskej, rodenej Takáčovej, na Žilinskej ulici č. 8 (dnes tam stojí nová budova rozhlasu). Štvrtého októbra 1969 Dr. Karol Körper podľahol chorobe.

Vo vzpínajúcom koňovi môžeme nájsť symboliku Svätoplukovej ríše Bráňme naše národné symboly

Marián GEŠPER, tajomník Matice slovenskej - Foto: autor

Isto si dobre pamätajú členovia Mladej Matice na rozpútanie kampane spred dvoch rokov kvôli odstráneniu sochy kráľa Svätopluka na Bratislavskom hradnom kopci. Mladí maticári neváhali a v početnej účasti aktívne podporili poslednú verejnú akciu na záchranu tejto sochy v Bratislave. Vtedy sme nemohli tušiť, že onedlho na vlastnej koži zažijeme povestné opakovanie dejín.

Prešiel necelý rok a mladí a starší „veteráni od bratislavského hradného kopca“ sa stretli s cieľom zachrániť ďalšie súsošie, tentoraz mali niektoré organizácie na muške štúrovcov! Ak si niekto myslel, že je to koniec, zásadne sa mýlil. V súčasnosti už bez predchádzajúceho prevrpenia sme hľadeli na ďalšiu kauzu v Bratislave - problém s umiestnením ďalšieho súsošia s vlasteneckou tematikou - sv. Cyrila, Metoda a Gorazda. Človek nemôže uveriť, že sa píše 20. výročie vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Vraciame sa dejinami späť ku komisiám z 50. rokov minulého storočia, ktoré s „presvedčivými pokrokovými“ argumentmi (vtedy marxistickej ideológie) rozhodovali o osudoch umeleckých diel, ako napr. sochy generála M. R. Štefánika a iných národovcov? Dospějeme do štádia, že ich budeme odporúčať na roztažení do vysokých pecí? Žijeme naozaj v dobe pluralitnej demokracie?

Najvypuklejším novodobým príkladom bol povestný staroslovenský kráľ Svätopluk I. Aj po dvoch rokoch ak čítame „liberálne“ argumenty prečo „so Svätoplukom dolu“ alebo typu čo „odstrániť či zakryť“,

musí nám vrieť krv v žilách. Bohužiaľ, tieto argumenty sa pravidelne zjavujú na internete a sociálnych sieťach a je nevyhnutné im rovnako vytrvalo oponovať, aby sa záchraná misia nemusela znovu opakovať.

Nie je Svätopluk staroslovenským kráľom? V každej učebnici dejepisu sa dočítame, že bol už za panovania Rastislava údelným kniežatom v Nitre. Spravoval územie dnešného Slovenska, a to vrátane Devína a Bratislavy, ktoré boli správnymi centrami a predstavovali piliere vojenskej obrany pred franskou rozpínavosťou. Svätopluk hral dôležitú úlohu pri cyrilometodskej misii v roku 863, súdobi kronikári ho v písomnostiach spomínajú hneď za Rastislavom, čo poukazuje na to, že to bol už pred nástupom na trón muž moci číslo dva. Po Slavomírovom povstaní v roku 871 proti franskej okupácii Svätopluk sa stavia na čelo povstalcov a privodí franskej armáde katastrofálnu porážku, pri ktorej padnú aj dvaja franskí miestodržiteľia. Oslobodzuje štát a stáva sa jej suverénnym panovníkom. Jeho kráľovský titul „Rex“ preukazujú vatické písomnosti, ale aj franskí kronikári, ktorí isto uznáme, nemali dôvod svojho ne-

priateľa prikrášľovať. Jednoznačne tituloval Svätopluka ako kráľa pápež Štefan V. roku 885 v známom liste Quia te zelo fidei. Po smrti označil Svätopluka ako kráľa kronikár Regino - opäť kláštora v Prume, autor známej kroniky.

Druhý argument: Svätopluk nepatrí na bratislavský hradný kopec? Bratislava bola už v predslavovských časoch dôležitým sídlom. Priaznivá poloha ju predurčovala, aby patrila k najvýznamnejším vojenským, administratívnym, hospodárskym centram a v dobe Rastislava, Svätopluka a Mojmíra II. aj k cirkevným a súdnym. Nie je náhodné, že aj v súčasnosti je hlavným mestom Slovenskej republiky a sídlom jej najvyšších orgánov. Žiadať po týchto argumentoch priamo dôkaz prítomnosti Svätopluka na bratislavskom hradnom kopci je úsmevné. Na južnom Slovensku sa odhalili sochy uhorského kráľa Štefana a to na miestach, kde je málo pravdepodobné, že naň vstúpila jeho noha. Ak chceme byť prísni aj o samotnom vyobrazení kráľa Štefana možno diskutovať. Nehovoriac o odhalovaní neexistujúceho bájneho vtáka Turula, ktorý je symbolom príchodu ugro-

finských kmeňov do Karpatskej kotliny, je aj symbolom maďarského šovinizmu v 19. storočí. Sochy, busty a pamätne tabule odhaľujeme aj generálovi M. R. Štefánikovi a to aj na miestach, na ktorých preukázateľne nebol, nič iné nerobia ostatné európske národy.

Zobrali sme údajne kráľa Svätopluka bratom Čechom? O tom, že Svätopluk nie je českým kráľom, renomovaní slovenskí historici nemajú pochybnosti. V tých časoch slovanské kmene na území Bohemie, z ktorých sa centrálny kmeň sa nazýval český, ďaleko zaostávali za štátnym a cirkevným vývojom oproti Veľkomoravskej ríši. V čase Svätopluka boli niekoľkokrát násilne k nej pripojení, rok po jeho smrti roku 885 iniciatívne zložili v Regensburgu vazalský sľub vernosti východofranskému panovníkovi Arnulfovi. Pochopiteľne, tieto kniežatá si neuvedomili ďalekosiahle dôsledky, aké kvôli tomu pre Čechov k Nemcom vyplynú v budúcnosti.

Pripomienky k samotnému „nemodernému“ vyobrazení jazdeckej sochy kráľa Svätopluka sú najslabším argumentom. Kráľ Svätopluk nie je len reálnou postavou dejín, je aj legendou zachovanou mimo písomných pamiatok. Jediný panovník tohto obdobia, ktorý žil v kolektívnom vedomí slovenského ľudu, v jeho povestiach a rozprávaniach, čo sa nestalo pri Pribinovi a Rastislavovi. Svätopluk je na jazdeckej soche vyobrazený ako veľkolepý panovník prastarých čias - taký zostal v pamäti národa. Vo vzpínajúcom koňovi môžeme nájsť symboliku jeho ríše permanentne zápasiacej pred vpádmi zo všetkých strán po

Pred istým časom vyšiel v Slovenských národných novinách v rubrike venovanej Mladej Matici článok Literárna ako pohľadnica našej doby. Zaoberali sme sa v ňom nalievavou témou, že v súčasnosti nevznikajú trvácne a hodnotné diela v slovenskej literatúre, a to ani v súčasných literárnych súťažiach. Ide najmä o diela, ktoré sú v prevažnej miere motivované akousi sa-

Literárna súťaž Mladej Matice

moúčelnosťou a samotná literatúra stráca na výpovednej hodnote. Na základe spomenutého článku a aj na základe súhlasných reakcií z radov intelektuálnej mládeže, by sa chcela tejto úlohy ujať Mladá Matica, ako jeden z reprezentantov mladej generácie kultúrne a národne aktívnych ľudí. Následne výbor Mladej Matice na svojom poslednom pracovnom zasadnutí vyhlásil prvý ročník Literárnej súťaže Mladej Matice.

Cieľom organizátorov je nadviazať na národné a kultúrne tradície slovenskej literatúry, a to tak ako súčasnej, ako aj minulej a nájsť reprezentantov hodnôt z pohľadu súčasného človeka, nájsť cestu, ktorá spája minulé s budúcim a zúročiť bohatstvo národa, ľudí a kultúry, ktorú tu máme.

Literárna súťaž Mladej Matice je celoslovenskou literárnou súťažou určenou mladým talentovaným autorom do 35 rokov, ktorí doposiaľ nepublikovali. Rozsah jednej práce je do 10 strán. Súťažiaci si môžu témy zvoliť ľubovoľne. Každý autor môže zaslať iba jednu prácu v nasledujúcich kategóriách:

- Literárne pohľadnice
- Národná eseje

Súťažné príspevky sa môžu poslať e-mailovou poštou na literarnasutaz@yahoo.com alebo ako listovú zásielku na adresu Mladá Matica, Múdroňova 1, 036 01 Martin. Príspevky nezasielame späť ani na vyžiadanie. Súťaž sa vyhlasuje od 1. decembra 2012 a bude uzatvorená 15. apríla 2013. Súťažné prózy, ktoré budú doručené po uzávierke, budú zaradené do nasledujúceho ročníka súťaže. Víťazné práce budú publikované prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov. Vyjadrovať sa k nim bude odborná porota pozostávajúca zo zástupcov Mladej Matice, spisovateľov, ale aj ľudí, ktorí sa profesionálne venujú literatúre. Súťaž organizuje Mladá Matica, taktiež literárnu súťaž podporuje slovenské vydavateľstvo PULP. Ceny sú: zlatý odznak za prvé miesto v kategórii, strieborný za druhé miesto a bronzový za tretie. Ak práce nebudú dosahovať požadovanú kvalitu, organizátori si vyhradujú neudelieť niektorú z cien. Podľa okolností môže porota udeliť špeciálnu cenu v oboch kategóriách. Výhercovia súťaže dostanú pozvánku na slávnostné vyhodnotenie súťaže.

Matúš NOVOTNÁK

Maticný duch sa doplnia zdola, z členskej základne Mílniky v dejinách Martina a Matice

Pavol MADURA

V roku 2012 uplynulo 150 rokov od niektorých významných udalostí, ktoré ovplyvnili nielen Maticu slovenskú, ale zároveň malé župné mestečko Turčiansky Svätý Martin. V roku 1862 sa Turčiansky Svätý Martin podvedome rozhodol, že sa začne formovať ako centrum národnej kultúry a politického života Slovákov. Priamym podnetom založenia Matice bolo slovenské národné zhromaždenie v Martine roku 1861.

Zahraničné noviny Allgemeine Zeitung o memorandovom zhromaždení konštatovali, „že Slovákov už nijaká moc na svete nemôže ponemčiť ani pomadačiť.“ Jednou z požiadaviek zhromaždenia na ňom prijatého Memoranda národa slovenského bolo zriadenie Matice slovenskej. Na to zriadenej Stály národný výbor pod vedením jeho predsedu Jána Francisciho mal za úlohu vybrať jej povolenie, zostaviť stanov, nájsť pre ňu sídlo a zvolat konštitutívne zhromaždenie. Napokon 5. februára 1862 dochádza k potvrdeniu definitívnej verzie stanov Matice slovenskej, 21. apríla sa mesto Martin rozhodlo prijať Maticu a 21. augusta cisár František Jozef I. ju povolil založiť.

Memorandum národa slovenského, rozhodnutie predstavenstva mestečka prijať Maticu do svojho lona a na to nadväzujúce historicky prvé valné zhromaždenie Matice slovenskej 4. augusta 1863 stáli na začiatku premeny Martina ako mesta. Odvážne rozhodnutie z apríla nerozlučne spojilo Turčiansky Sv. Martin s Maticou

až do dnešných dní a umožnilo sústrediť slovenskú vlasteneckú inteligenciu do nového centra. To však bol ešte len začiatok.

Martin sa tak postupne stáva zriedlom národnej kultúry a symbolickým „hlavným mestom“ Slovákov. Roku 1864 tu začína vychádzať prvý slovenský vedecký časopis Letopis Matice slovenskej, v 1867 je tu založené jedno z troch slovenských gymnázií, neskôr tu vznikajú prvá slovenská národná tlačiareň Knižtlačiarsky účastinársky spolok, Živena ako prvý spolok slovenských žien, Slovenský spevokol ako prvá slovenská národná scéna, Muzeálna slovenská spoločnosť a mnohé iné. Začali sa tu formovať aj peňažné ústavy, Spriatelňa a Tatra banka. Ďalšou, nemenej dôležitou oblasťou bol presun a následná koncentrácia redakcií novín a časopisov v druhej polovici 19. st. Tu treba spomenúť príchod redakcie Pešťbudínskych vedomostí z Budapešti do Martina, kde začali v novej forme vychádzať už ako Národné noviny s prvým číslom v marci 1870. To všetko nakoniec spôsobilo aj vznik sloven-

ského politického centra a založenie prvej slovenskej politickej strany, Slovenskej národnej strany v roku 1871.

Pre 20. storočie, po roku 1918, je charakteristická strata významu Martina, ktorý si už neudržal svoje predošlé postavenie. Napriek tomu bol v roku 1994 prijatý zákon NR SR o meste Martin ako centre národnej kultúry Slovákov žijúcich v Slovenskej republike aj v zahraničí. Veď nie nadarmo aj zákon ďalej uvádza, že na území mesta sú pamätne miesta a budovy spojené s osobnosťami a historickými udalosťami formovania slovenského národa.

Tento osud však neplatí pre Maticu, ktorá v roku 1919 začína druhé obdobie svojho života a ďalej úspešne pokračuje na svojom širokospektrálnom poli pôsobnosti, ktoré sa naďalej vyvíja a tvorí počas celého 20. storočia. Treba zdôrazniť, že spropagovanie Matice a jej poslanie či myšlienok medzi širokou slovenskou verejnosť sa podarilo zatiaľ len národovcom 19. storočia, generácii Jozefa Čigera Hronského, ktorá prebrala a naplno využila rozbehnutú štafetu maticiarov druhého

decénia a paradoxne slovenským ľavicovým intelektuálom druhej polovice 20. storočia.

S úspechom nepochybne súvisí koncentrácia slovenskej národne uvedomelej inteligencie na pôde Matice, pričom práve dnes treba zdôrazniť, Maticu nie martinskej, ale slovenskej. Práve to je na tom prelomové. Teda koncentrácia vlasteneckej a odbornej spoločnosti z celého Slovenska do jedného centra. Nedodržanie tohto princípu sa kruto vypomstilo naposledy v 90. rokoch 20. storočia, čo vyvrcholilo na prelome tretieho tisícročia a dodnes cítiť zničujúce prvky. Nebral sa ohľad na národovcov a odborníkov v rámci celého Slovenska, čo dospelo k vytrateniu maticného ducha v ústredí v pravom a duchovnom slova zmysle. Možno však treba pripomenúť, že maticný duch sa doplnia zdola, z členskej základne ako infúzia. Nedodržanie tohto princípu vedie k úpadku a zániku.

Všetko spomenuté spôsobilo postupný pokles kreditu celej inštitúcie a hlavne nastal úpadok maticnej práce a prístupu ku spolkovej časti. To je na škodu, lebo naša Matica nemá obdobu v rámci sveta. Vzniknuté vákuum a nedostatky dodnes s radosťou vyplňajú extrémistické organizácie, ktoré využívajú svoje propagandistické nadanie, mladickú energiu a neviazanosť, či všeobecnú spoločenskú nespokojnosť so systémom.

Ak chce Matica prežiť, dobehnúť zameškané a osloviť širokú slovenskú verejnosť, má v dnešnom modernom technologickom a myšlienkovom svete čo robiť. Najprv sa však musí spamätať a vrátiť k svojim ko-

OČAMI MATICE

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Sami dobrí ľudia

Profesor Tadeusz Zalesępa, ružomberský rektor, poľský rodák a náš vzácný priateľ, hovorí o dejinách slovenského národa ako kontinuite dobra. Lebo veď má náš národ pieseň, akú nemá žiadny iný národ, pieseň o dvoch vlasťach: „Slovensko moje, otčina moja, krásna si ako raj, ako raj. Na твоjich holiach nádhery trónia, v údolí šumí lúbezný háj. Na твоjich holiach si spievali, otčovia naši pracovali, robili. ... Hej, mám otčinu ešte ja inú, kde večne vládne môj Boh a Pán. Tam si povolá, tam si privedie Pán Ježiš svojich zo všetkých strán. Tam miznú žiale aj náreky, tam budem bývať až naveky, naveky...“ Sme málo vlastneckí? To len delíme lásku medzi dve vlasti.

Zachovala sa krásna koleda zo 16. storočia, akú tiež nevymyslel nijaký iný národ: „Daj, Boh, šťastia tejto zemi, všetkým ľuďom v nej. Nech im slnko jasne svieti každý boží deň. Nech ich sused v láske má, nech im priazeň, pokoj dá. Daj, Boh, šťastia tejto zemi, všetkým ľuďom v nej. Daj, Boh, šťastia celej zemi, všetkým národom. ... Hladným chleba dobrého, chorým zdravia pevného. Daj, Boh, šťastia celej zemi, všetkým národom! ... Rybám čistej vody daj, vtáctvo a zver zachovaj. Dopraj, Bože, svojmu dieľu večné trvanie.“ Nevídané! Šťastie pre všetkých ľudí, pranie šťastia všetkým národom a – pre seba iba „malé želanie“: aby ich mal sused v láske, aby im priazeň a pokoj dal! Tu sú korene našej národnej duše, prevláda v nej ľudskosť a dobrotá. Tá koleda znela cez Vianoce aj na výnimočnej ekumenickej slávnosti v Štrbe pod vedením dobrého chlapa, starostu Michala Sýkoru, ktorý po troch mesiacoch od operácie kolena nepotrebuje barly.

Prichádza rok, keď budeme mať šancu preukázať, či sme naďalej dobrí. Voči sebe navzájom, voči iným národom, voči vlastnej histórii. Veď napokon nie slová, ale činy rozhodujú. Daj, Boh, šťastia tomuto národu!

Predplatné na rok 2013

Ročné predplatné 26 €

Polročné predplatné 13 €

Slovenské národné noviny si môžete objednať aj na adrese

snnredakcia@matica.sk

aj na na tel. čísle

043 / 4012 837

Od našich matičných prispievateľov z celého Slovenska Spod spravodajského pera

■ TURČIANSKE POVESTI

V reprezentačnej miestnosti Park hotela Kaštieľ Mošovce sa v podvečer dňa s magickým dátumom 12. 12. 2012 zišlo množstvo priaznivcov krásnej knihy. Slávnostne vypravili na cestu k čitateľovi nové vydanie zbierky Turčianskych povestí, ktorých autorom je turčiansky spisovateľ, vysokoškolský pedagóg a literárny vedec Jozef Tatár. Zbieraniu turčianskych povestí sa venuje už desaťročia. Kniha vychádza vo Vydavateľstve Matice slovenskej, ktoré do svojej Povešťovej mapy už zakreslilo veľkú časť Slovenska. Symbolicky zlatou trávou z Tlstej (podľa jednej z povestí) knihu k čitateľom vypravdiali primátor Turčianskych Teplic Michal Sygút a starosta Mošoviec Peter Mojtek. Význam podujatia pre kultúrny život obce zdôraznil aj zápis do pamätnej knihy Mošoviec. Prvé vydanie Tatárových Turčianskych povestí vyšlo ešte v minulom storočí (1999) a nečakane rýchlo sa vypredalo. Nové vydanie, ako zdôraznil autor, je prepracované, pribudla kapitola žartových príbehov z minulosti turčianskych miest a obcí, kniha má tiež nové ilustrácie, ktoré vytvorila Katarína Macurová. Aj napriek väčšiemu počtu povestí je nová zbierka oproti pôvodnej útlejšia – autor totiž zvolil modernejšie, dynamickejšie podanie príbehov. Úspešné dielo sa teda znovu narodilo, kniha vykročila medzi svojich čitateľov. Obyvatelia Turca by si ju nemali nechať ujsť, veď ktovie kedy bude ďalšie vydanie...

Milan GONDA

■ FUTBALOVÝ TURNAJ

Začiatkom decembra 2012 sa v Mestskej športovej hale vo Vranove nad Topľou uskutočnil už šiesty ročník Matičného futbalového turnaja venovaného generálovi Milanovi Rastislavovi Štefánikovi. Akciu pripravil MO MS Vranov n. Topľou v spolupráci s Oblastným pracoviskom MS vo Vranove, pričom na mlá-

dežníckom turnaji sa zúčastnilo celkovo 9 kvalitných mužstiev. Víťazne vyšiel tím Environ, na druhom mieste sa umiestnil tím Slniečko, tretiu priečku obsadili hráči zo Zámutova a najlepším hráčom sa stal brankár tímu PaD – Paľo Demčák. Medzi futbalistami mala zastúpenie aj Mladá Matica, a to matičiarmi z OMM Hencovce a OMM Kamenná Poruba. Svojou prítomnosťou akciu podporil aj predseda Matice slovenskej Marián Tkáč a predseda MM a tajomník MS Marián Gešper. V záverečnom prihovore v krátkosti charakterizoval predchádzajúce ročníky a v mene všetkých zúčastnených poďakoval hlavným organizátorom podujatia, oblastnému pracovníkovi MS Miroslavovi Gešperovi a predsedníčke MO MS Soľ Janke Hančákovovej za skvele zvládnutú organizáciu. Mladomatičný turnaj tak ako po minulé roky splnil svoj cieľ. Prilákal mladú vranovskú verejnosť, spropagoval vlastenecké myšlienky a podnietil mnohých účastníkov spolupracovať s Mladou Maticou.

Martina MAXIMOVÁ

Púť sa koná pod záštitou Mons. Petra Rusnaka – Konferencia biskupov Slovenska, predsedu Matice slovenskej Mariána Tkáča, predsedu Fóra kresťanských inštitúcií Františka Neupaera. Organizátor: Matica slovenská. Duchovný program: Fórum kresťanských inštitúcií. Putujeme do Ríma po stopách sv. Cyrila a Metoda, aby sme si pripomenuli jubilejný cyrilo-metodský rok pri príležitosti 150. výročia príchodu solúnskych bratov na územie Slovenska. Pri hrobe sv. Cyrila chceme 14. februára ďakovať v jednote s univerzálnou cirkvou a našimi rodákmi doma i vo svete za duchovný a kultúrny prínos ich misie slávením sv. omše v Bazilike sv. Klementa, ktorú bude celebrovať otec kardinál Jozef Tomko. V Roku viery chceme návštevu

bazilik a stretnutím so Svätým Otcom obnoviť a posilniť svoju duchovnú identitu. Súčasťou programu je slávenie sv. omši, no rovnako aj stretnutie s nástupcom apoštola Petra – Benediktom XVI. Rím je mesto, kde zomrel sv. Peter. Dýcha históriu, umeleckými, monumentálnymi skvostami, jedinečnými pamiatkami a pre kresťanov je to posvätné miesto. Pre nás Slovákov sú zvlášť pamätné udalosti a miesta späté s pôsobením sv. solúnskych bratov. Súčasťou púte bude aj návšteva Ústavu sv. Cyrila a Metoda.

Termín: 11. 2. – 15. 2. 2013 – autobusom z rôznych miest Slovenska podľa záujmu (cena 220 eur)

Termín: 12. 2. – 15. 2. 2013 – letecky z Wien-Schwechatu (cena 540 euro)

Cestu a pobyt zabezpečuje cestovná kancelária AWERTOUR. Prihlásiť sa treba do 15. 1. 2013 v cestovnej agentúre alebo cez Maticu slovenskú.

Tel./fax: 02/ 524 92 922

e-mail: ck@awertour.sk

Bližšie informácie: www.matica.sk

■ PREZENTÁCIA FUJARY

Na univerzitnej pôde Strojnickej fakulty Slovenskej technickej univerzity v rámci prednášok zo všeobecného humanitného základu bol s potešením prijatý ako hosť Štefan Suchý z bratislavského Domu Matice slovenskej. Predniesol a zároveň demonštroval fujaru a celý súbor koncových píšťal ako najtypickejší slovenský ľudový nástroj. Fujara bola roku 2005 zapísaná do svetového zoznamu nehmotného dedičstva národov UNESCO. Študentov to tiež inšpirovalo vypracovať písomné práce o hudobných nástrojoch zo svojho regiónu, pričom mali možnosť nielen sa dotknúť, ale si aj „zahrať“ na prinesených nástrojoch.

PRIPOMÍNAME SI

5. januára

– pred 190 rokmi sa narodil Peter Kellner Hostinský (1823 – 1873), redaktor Slovenských národných novín

8. januára

– sto rokov od narodenia dramatika Petra Zvona (JUDr. Vladimír Sýkora, 1913 – 1942); jeho hra Tanec nad plačom v režii J. Jamnického v roku 1941 bola udalosťou v dejinách SND

– slávny hokejista Marián Šťastný slávi šesťdesiatiny

11. januára

– pred piatimi rokmi umrel novozélandský horolezec a polárnik sir Edmund Hillary, ktorý 29. mája 1953 so šerpom Norgayom Tenzingom prvý dosiahol Mont Everest a roku 1958 pozemnou cestou Južný pól

12. januára

– po nešťastnom zranení na polovačke v roku 1856 umrel Ludovít Štúr, vedúca osobnosť slovenského národného obrodenia, iniciátor uzákonenia spisovnej slovenčiny a prvý šéfredaktor našich novín, 157. výročie

– pred 95 rokmi sa vo Svätom Antone narodil Karol L. Zachar (1918 – 2003), vl. menom Karol Legény, nezabudnuteľný herec a režisér SND, profesor na VŠMU, scenograf a kostýmový výtvarník, rezbár, kovotepec, fujarista a karikaturista

– v roku 2003 (desiate výročie) umrel v Tucsove (Arizona, USA) vo veku 101 rokov svetoznámy grafik Koloman Sokol

13. januára

– osemdesiatich piatich rokov sa dožíva významný slovenský herec a rozhlasový interpret Karol Machata

14. januára

– Jozef Slezáček, dlhoročný člen Činohry SND má sedemdesiat

15. januára

– pred dvesto rokmi umrel v Nových Zámkoch osvietený vzdelanec, kodifikátor prvého spisovného jazyka a zakladateľ našej najstaršej vedeckej spoločnosti Anton Bernolák (1762 – 1813)

17. januára

– v roku 1883 umrel Jozef Božetech Klemens, maliar a priekopník fotografie (nar. 1817)

19. januára

– pred 65 rokmi umrel Jozef Škultéty (1853 – 1948), literárny historik a správca MS

– Slovenská republika sa stala 180. členom Organizácie Spojených národov; pred budovou OSN v New Yorku vztýčili našu zástavu a pred auditóriom Valného zhromaždenia prehovoril vtedajší minister zahraničia SR M. Kňažko

– desať rokov od úmrtia básnika Vojtecha Kondrota (1940 – 2003), ktorý sa intenzívne venoval mladým básnikom a ich literárnym súťažiam

(jč)

Karikatúra: Lubomír KOTRHA

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, Mudroňova 1, 036 52 Martin. Tel: 043/ 40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Ján ČOMAJ, Roman MICHELKO, Ján JANKOVIČ, Drahošlav MACHALA, Pavol MAČALA, Andrej STRÝČEK. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografie nevraciam. MIČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.